

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

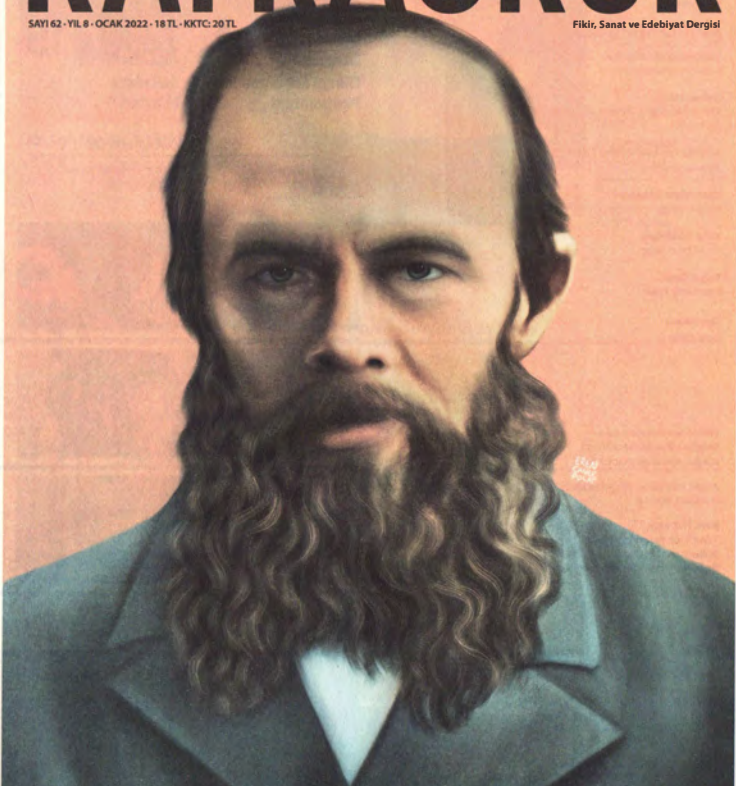
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ben edebiyattan ibaretim

KAFKAOKUR

SAYI 62 - YIL 8 - OCAK 2022 - 18 TL - KKTC: 20 TL

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

HAYATI KÜÇÜMSEMEYİN!
ÖNÜNÜZDE DAHA UPUZUN BİR HAYAT VAR.

FYODOR MIKHAYLOVİÇ DOSTOYEVSKİ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi
"... ben edebiyattan ibaretim."
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 62 - 18 TL | KKTC: 20 TL

instagram.com/kafkaokur
twitter.com/kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi

Akademiler Eğitim, Denetim ve Danışmanlık
Tic. Ltd. Şti.

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Editör

Alparslan Demir

Genel Yayın Yönetmeni

Gökhan Demir

Sanat Yönetmeni

Yunus Emre Aytaç

Kapak Çizeri

ErenCaner Polat

Son Okuma

Buse Arslan

Web: www.kafkaokur.com

İletişim: editor@kafkaokur.com

Reklam: reklam@kafkaokur.com

Adres: Altınzade Mah. Palandöken Sok. No: 19/1
Üsküdar / İstanbul

ISSN: 2148-6824

Yayın Türü: Yaygın/Süreli Yayın

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş. [216] 354 30 00

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş. [216] 354 39 09

Yazarlar

Okan Çil • Soner Sert • A. Gülfem Özer • Çiğdem Demirhan
Cihat Duman • Zeynep Kahraman Füzün • Şehnaz Erkan
Birsal Kılınççı • İlkin Tuğçe Kabadayı • Bilal Tayfur • Hakan Bıçakçı
Mahir Şanlı • César Vallejo • Beyza Fırat • Nilgün Taylan
Utku Yıldırım • Senem Gezeroğlu • Cem Tunçer

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj, Poster

Eren Caner Polat • Yunus Emre Aytaç • Selen Çelik
Merve Yiğit • Fyodor Alekseyev • Serkan Yolcu • Sam Phillips
Pelin Aysan • Mücahit Aydoğdu • İhsan Canitez

© Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Dünya Edebiyatının Peygamberi

Okan Çil

19. yüzyılın ilk yarısı Rus
İmparatorluğu için oldukça
hareketli geçiyordu...

Sakslara Hürmet

A. Gülfem Özer

kaplumbağaları da alaşağı
edip geçmişe...

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR'un tüm sayılarını

shopier.com/kafkaokur

adresinden edinebilirsiniz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Doktor Yürüyüş Yap Dedi

Şehnaz Erkan | Uzun zamandır böyle iyi hissetmemişti. Yürümek bedenine olduğu kadar...

Deniz'i Özleyenler İçin

Birsal Kılınçcı | Güneş daha mı parlak, yoksa içimin ışığı o kadar söndü ki...

30 Aşkımız Olay Olacak Hakan Bıçakcı

Türü ne olursa olsun, hikâyeyi sürükleyen unsurların başında ana karakterin bir şey istemesi...

34 Mitolojinin Ötekileri - 1 Mahir Şanlı

Mitoloji gerçek manada bir deryadır. İçine girip birkaç kulaç attıktan sonra artık kontrol ellinizden kaçır...

37 Yaşam ve Ölümün Ötesinde César Vallejo

Temmuzun kıvıldamayan ağaçları; çalkıldan daha fazla tanesi olan tek kollu her bir yaprak sapına...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Okan CİL

DÜNYA EDEBİYATININ PEYGAMBERİ

“Şu elyazmasını görüyor musun? Neredeyse iki gün metni elimden birkamadan okudum. Yazmaya yeni başlamış birinin romanı, yeni bir yeteneğin... İşte hepsi bu! Ama ne dram ne tipler! Ha, sana söylemeyi unuttum, sanatçının adı Dostoyevski.”

19. yüzyılın ilk yarısı Rus İmparatorluğu için oldukça hareketli geçiyordu. 1801 yılında tahta geçen I. Aleksandr ülkeyi anayasal monarşiyle yönetmeye başladığında, diğer devletlerle her ne kadar barışçıl bir politika izlemeye niyetlense de kendini bir dizi savaşın içinde buldu. Osmanlılarla ve Fransızlarla kısa aralıklarla giriştiği savaşlar ülkeyi zora soksa bile bu savaşlardan galibiyetle ayrılmayı bildi.

Fyodor Mihayloviç Dostoyevski, işte böyle bir atmosferde dünyaya geldi. Tarih 11 Kasım 1821'di. Baba tarafı din adamlığıyla, anne tarafı tüccarlıkla ilgiliydi. Diğer bir deyişle Dostoyevski, çağdaşı yazarlar olan Puşkin, Gogol, Turgenyev, Tolstoy gibi yazarlara nazaran soylu bir aileye mensup değildi, ki soyluluk, toplumda saygın yer edinmenin en önemli basamağıydı.

Zaten baba Mihail Andreviç'in küçük yaşta kendine biçilen hayata isyan edip papaz okulundan kaçması, Moskova'ya gelmesinin ardından 1809'da Tıp-Cerrahi Akademisi'ne girmeye hak kazanması ve 1812'de, Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Moskova'daki bir hastanede doktor olarak çalışmaya başlaması da hep bu basamağa ulaşma arzusunandandı.

1819'a gelindiğinde, 30 yaşında olan Mihail Andreviç, Moskovalı saygın bir tüccarın kızı olan, 19 yaşındaki Marya Fyodorovna ile dünya evine girdi. Ne var ki o yıllarda doktorluk pek saygın bir meslek olarak kabul edilmediğinden doğru düzgün para kazanamıyor, mesai saatleri haricinde serbest doktorluk yaparak ek gelir elde ediyordu.

Dostoyevski, sekiz çocuklu bir ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya geldiği yıllarda, Dostoyevski ailesi, Mihail Andreviç'in görev yaptığı Mariinski Yoksullar Hastanesinin içinde

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

yer alan küçük, bakımsız bir evde yaşıyordu. Ailenin kaderini değiştiren olaysa Mihail Andreviç'in onca yılın çalışkanlığı sonucunda, 1828'de "gayretli hizmetleri"nden dolayı layık görüldüğü Aziz Anna Nişanı'ydı. Böylece resmi anlamda soyluluk unvanını alan Dostoyevski ailesi sınıf atlayarak toprak edinme hakkını kazanmış oldu.

Mihail Andreviç, elini çabuk tutup Moskova'ya yaklaşık 150 kilometre mesafedeki Darovoe'den küçük bir arazi alarak işe başladı. Bir süre sonra da yine o civarlarda bulunan Çeremoşnia köyünü satın aldı.

Rus İmparatorluğu'nda toprağa dayalı kölelik sistemi 19 Şubat 1861 tarihinde yoğun bir mücadelenin ardından ortadan kaldırılacaktı ancak o yıllarda bu sistem bütün vahşetiyle işliyordu, hatta bunu sorgulayan aydınlar, ileride Dostoyevski'nin de başına geleceği gibi, cezalandırılıyordu.

Dostoyevski ailesi köyü satın alınca, köylü köleleri de satın almış oldu ve bilindik düzen yine her zamanki gibi işlemeye başladı. Bu süreçte Mihail Andreviç her ne kadar alkolik ve sinirli bir adam olsa da, sonradan görme tavırlar içerisine girmede. Hatta o dönemde oldukça tuhaf karşılanmasına rağmen, çocuklarının köle çocuklarla oynamasına bile müsaade ediyordu. Hatta çocukları, sadece köle çocuklarla değil, onların aileleriyle de vakit geçirip etrafta, belli saatler dahilinde, rahatça dolaşıyorlardı.

Dostoyevski, yazarlık kariyerine ilk adımlarını işte böyle attı; insanları yakından tanıyıp, onların dertlerini, çelişkilerini, dahası hikâyelerini dinleyerek içinde yaşadığı toplumu gözlemlemeye başladı. Aslında bunu sadece köyde değil, Mariinski Yoksullar Hastanesinde de yapıyordu; her fırsat bulduğunda hastanede dolaşarak, hastalarla konuşup onların anılarını dinliyordu.

Onu edebiyata iten etmenlerden bir diğeri ise ailedeki edebiyat ve sanat merakıydı. Eve düzenli olarak *Biblioteka dlya chteniya* (Okuma Kitaplığı) isimli bir dergi geliyordu. Dostoyevski böylece Victor Hugo, Balzac, George Sand gibi yabancı yazarları tanıma olanağı buluyordu. Bir de Rus devleri olan Puşkin, Gogol gibi yazarların eserlerine de kolayca ulaşma imkânı vardı, ki Puşkin, ta o yıllardan beri Dostoyevski'nin hayatı boyunca en sevdiği şair oldu.

Evdeki kitapların yanı sıra Mihail Andreviç, fırsat bulduğunda eşini ve büyük çocuklarını çeşitli temsillere götürüyordu ve çocuklarına daha okula başlamadan evvel Latince dersi veriyordu. Belki de Dostoyevski'nin babasıyla yaşadığı en büyük çatışmalar bu saatlerde oluyordu. Babası ne kadar sinirliyse, Dostoyevski de o kadar dik başlıydı; sürekli kavga ediyorlardı, evde yer yerinden oynuyordu. Hatta Dostoyevski'nin küçük kardeşi Andrey bugünleri anılarında, "*Kardeşler (im) en küçük bir hata yaptıklarında babam her zaman çok kızıyor, köpürüyor, onlara 'miskinler, aptallar' diye bağırıyordu; daha da hızını alamazsa, pek ender olarak da olsa, dersi yarıda kesiyordu, bu cezaların en kötüsü sayılıyordu,*" diye yazacaktı.

Dostoyevski 1833'te Souchart Okuluna, bir yıl sonra da Moskova'nın en iyi yatılı okulu olan Çermek'a kaydoldu. Sadece hafta sonları eve geldiği bu yıllarda kitaplarla kurduğu bağ giderek kuvvetlenirken, babasıyla olan bağı zayıflıyordu. Belirtmekte fayda var; genel kanının aksine Mihail Andreviç kötü bir insan değildi, sinirli ve disiplinli bir insandı, bu huyu zaman zaman tahammül edilmez boyutlara ulaşabiliyordu ancak yine de ailesini çok seviyordu. Hatta on yılı aşan evliliklerinin ardından bile eşine sürekli aşk mektupları yazıyordu. Belki de çocuklarıyla yaşadığı çatışmanın esas sebebi, onlara olan sevgisini pek göstermemesiydi.

Dostoyevski, yıllar sonra kardeşine yazdığı mektupta şöyle diyecekti:

"Zavallı babamıza acıyorum. Tuhaf birii! Ah, ne çok mutsuzluğa katlanmak zorunda kaldı! Onu teselli edecek hiçbir şey bulunmadığı için üzüntüden ağlayabilirdim. Ama, biliyor musun, babam dünyayı hiç tanımıyor. Elli yıl bu dünyada yaşadı, otuz yıl önce insanlar için ne düşündüyse hâlâ aynı şeyi düşünüyor. Cahillik ne büyük mutluluktur! Ama dünya onu çok hayal kırıklığına uğrattı. Bizim ortak yazgımız bu galiba."

Mihail Andreviç, çocuklarının hayatına tamamen hâkimiyet kurmuştu ve onların nerede, ne yapacaklarına bile kendisi karar veriyordu. Yatılı okuldan sonra iki büyük oğlunun, Dostoyevski ile Mihail'in askeri mühendis olup saygın bir mevki elde etmelerine de bu yüzden karar verdi. Hâlbuki iki kardeş de edebiyatla iç içe olduklarından yazarlık hayalleri kuruyorlardı, ama bunu babalarına açmaları söz konusu bile değildi.

1836 sonbaharında St. Petersburg'daki Askeri Mühendislik Akademisinin sınavlarına da bu yüzden girmek zorunda kaldılar. Mihail, yaşadığı sağlık problemi nedeniyle okula kabul edilmedi ve daha sonra Baltık civarındaki başka bir istihkâm okuluna yazıldı. Dostoyevski ise başarılı oldu olmasına ama yine de okula kayıt yaptırmak için keyfi bir yönetmelik uyarınca kendisinden para istendi. O da babasına gönderdiği mektupta, "*Ne çürümüşlük! Tek bir ruble için ne mücadeleler vermesi gereken bizler para ödemek zorundayız ama başkaları, -zengin babaların çocukları- parasız kabul ediliyor,*" diye yazdı.

Aslında Dostoyevski mühendis olmak istemiyordu, onu bu karara iten şey, dahası evden ayrılmak istemesine sebep olan şey annesinin ölümüydü. Marya Fyodorovna, dört yıldır hasta'ydı, ama 1836 sonbaharında iyice kötüleşmişti, Mihail

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranterey.org>

Andreviç başta olmak üzere bütün çocuklar perişan hâledeydi ve beklenen haber nihayet gelince, Dostoyevski'yi eve bağlayan son bağlar da ortadan kalktı. Böylece hayatını değiştirecek olan St. Petersburg'a doğru yola çıktı.

BİR YAZARIN DOĞUŞU

Akademi yılları tabiri caizse serkeşlik içerisinde geçiyordu, dersleri umursamıyor, arkadaşları ve öğretmenleriyle iletişim kurmuyor, sürekli okuyor ve bir şeyler yazıyordu. Evden her ne kadar kaçmış olsa da, akademideki askeri disiplin de ikinci bir baba gibi ona zulmetmeye devam ediyordu yani.

Tarih 27 Mayıs 1839'ı gösterdiğinde bir mektup aldı. Mektupta babasının öldüğü yazıyordu. Bazı yorumlarda Mihail Andreviç'in kötü davrandığı köleler tarafından boğulduğu yahut bıçaklandığı iddia edilse de, yapılan incelemelerde buna dair hiçbir ize rastlanmadı. Ölüm sebebinin felç olduğu açıktı. Bu iddiayı ortaya atanın, Dostoyevskilerle mahkemelik olan ve ve dâhilmiş bir ailenin topraklarını bu gibi dedikodularla ucuza kapatabileceğini düşünen Binbaşı Khotyaintsev olduğu düşünülüyordu. (Tıpkı bir Dostoyevski romanı gibi.)

Dostoyevski hayatı boyunca çekeceği sara nöbetinin ilkinin bu haberdan sonra geçirdi. Babasına dair hisleri, nefret-sevgi dengesinde keskin geçişler yaptıkça ne tam anlamıyla üzülebiliyor ne de rahatlayabiliyordu. Belki de esas problem bu ikilemi yaşaması, kendiyi yüzleşmesiydi. Bu tavrıyla tıpkı Dimitri Fyodoroviç Karamazov'a benziyordu.

Babasının ölümünün ardından, ikinci babasını da kendi elleriyle öldürmeye niyetlenip ordudan ayrılmayı düşünse de bunu yapamadı.

"Bir tek amacım var, o da özgür olmak," diye yazdı kardeşine. "Bunun için her şeyi feda ediyorum. Ama sık sık da, özgürlük bana ne getirecek diye düşünüyorum. Bilinmeyenler kalabalığı arasında tek başıma ne olacağım?"

1843'te akademiden mezun olup St. Petersburg İstihkâm Komutanlığının çizim bölümünde subay olarak göreve başladığında biraz daha rahatlamıştı, ancak sürekli parasızlık çekiyordu. Maaşı ve köyden gelen hissesi St. Petersburg'un hareketli hayatına yetmiyordu.

Kendisini eğlenceye vermesinin yanı sıra edebiyatla olan ilişkisini de bir üst mertebeye taşımıştı. *İnsancıklar* adını verdiği ilk romanı üzerinde çalışıyor ve sürekli okuyordu.

Kardeşine yazdığı mektupta şöyle diyordu:

"Deli gibi okuyorum, okudukça da tuhaf bir şekilde etkileniyorum. Eskiden okuduğum bir kitabı yeniden okuyorum, sanki içimde yeni bir güç kımıldamaya başladı. Her şeyin derinine iniyorum, her şeyi büyük bir açıklıkla anlıyorum, kendi adıma yaratma gücümü bundan alıyorum."

İnsancıklar'ı bitirdiğinde büyük bir rahatlama hissetse de ne yapacağını, kitabı nereye göndereceğini bilmiyordu, ama sonra Oteçestvennye Zapiski adlı bir dergiye gönderdi. Grigoriyeviç ve Nekrasov kitabı çok beğenip hemen ünlü eleştirmen Belinski'ye götdürdüler.

Belinski romanı okuyunca şöyle dedi:

"Şu el yazmasını görüyor musun? Neredeyse iki gün metni elimden bırakmadan okudum. Yazmaya yeni başlamış birinin romanı, yeni bir yeteneğin... Romanında, daha önce hiç kimsenin hayalinden bile geçmemiş, hayatın öyle gizleri, Rusya'daki öyle kişiler gözler önüne seriliyor ki. Düşünsene, şimdiye kadar bu bizde tanık olduğumuz ilk toplumsal roman girişimi... Konu çok basit: Bütün dünyayı sevmenin herkes için olağanüstü güzel bir zevk ve görev olduğuna inanmış iyi yürekli basit insanlarla ilgili. Hayat çarkı, bütün kuralları ve düzenlemeleriyle kendilerini ezip geçtiği, tek söz etmeden kollarını bacaklarını kırdığı zaman hiçbir şey anlayamıyorlar. İşte hepsi bu! Ama ne dram ne tipler! Ha, sana söylemeyi unuttum, sanatçının adı Dostoyevski."

Dostoyevski daha kitabı çıkmadan edebiyat çevrelerinde popüler hâle gelmeye işte bu şekilde başladı. Buna kendisi bile şaşıırıyordu. Kardeşine yazdığı mektupta şöyle diyordu:

"Her yerde bana karşı inanılmaz bir saygı, tutkulu bir merak var. Herkes bana bir çeşit

üstün yetenekli biri gözüyle bakıyor. Ağzımı açıp bir şey söylemeyeğöreyim, insanlar hemen sağda solda, Dostoyevski şunu dedi, bunu dedi ya da Dostoyevski şunu yapmayı düşünüyor diye tekrarlamaya başlıyor... Gerçekten de, kardeşim, başarılarımı saymaya başlasam, buna kâğıt yetmez.. Sana bütün içtenliğimle söylüyorum, kendi ünümden başım dönüyor.”

Pek tabii bu durum hayranlık uyandırdığı kadar bir dizi nefreti de beraberinde getirdi. Bunların başınıysa Turgenev çekiyordu. Turgenev, Nekrasov'u da yanına alarak girdiği hemen her ortamda Dostoyevski'yi aşağılıyor, onun itibarını sıfırlamaya uğraşıyordu. Hatta kibri o kadar büyüktü ki, Dostoyevski'yi hicvettiği *Üzğün Suratlı Şövalye* adlı bir şiir yazıp, onu "Rus edebiyatının yüzündeki bir sivilce" olarak nitelendiriyordu.

Dostoyevski karşılaştığı nefreti de pohpohlamalar kadar şaşkınlıkla karşılıyor, Turgenev'le yumruk yumruğa gelmemek için kendisini zor tutuyordu.

1846'da *Öteki* (bazı yayınlarda *İkiz* olarak da geçer), 1848'de ise *Ev Sahibesi* yayınlandı, ancak bu iki kitap Dostoyevski için tam bir yıkımla sonuçlandı. Edebiyat çevrelerindeki en büyük destekçisi Belinski bile, bu kitapları o kadar ağır eleştirdi ki; Dostoyevski hepsine karşı büyük bir hayal kırıklığı ve nefret duymaya başladı.

Bu süre zarfında edebiyat çevrelerinden uzaklaşıp, yeni romanı *Netočka Nezvanova* üzerine çalışırken, Petraşevski grubuyla yakınlaştı. O yıllarda I. Nikolay'ın politikalarını, mevcut düzeni, kölelik sistemini eleştiren; yeni kitapları, felsefi yazıları okuyup tartışan Petraşevski benzeri bir sürü politik grup vardı. Bunlar ağırlıklı olarak gençlerden, aydın yazar ve sanatçılardan, akademisyenlerden oluşuyordu ve hemen hepsinin içerisinde devletin bir ajanı vardı.

Petraşevski bunu bilmez gibi bir tedbirsizlik yapıp, toprak satışına dair kaleme aldığı bir bildiriye soyluların açık imzasına açtı. Bildiriye göre; toprak sahibi olmak için soyluluk şartı ortadan kalkarsa toprağın değerinin artacağı yazıyordu, ancak örtük bir ifadeyle, köylüleri kiracı statüsüne yükselterek köleliğin kaldırılmasını amaçlıyordu.

Sanayi Devrimi sonrasında Avrupa'nın 1848 Devrimleri ile sarsıldığı, yoksulların eşitlik ve özgürlük sloganlarıyla pek çok ülkede bir dizi sosyal hak elde ettiği bir dönemde Çarlık Rusya'sında I. Nikolay'ın demir yumruğu kimseye nefes aldırmiyordu. Ve bu yumruk, Petraşevski'nin başarısız girişimiyle grubu mimli hâle getirmiş, toplantılara katılan herkesi tehlikeye atmıştı. Bir de buna, grubu pasifist olarak yaftalayıp Petraşevskilerden ayrılan Speşnev fraksiyonunun bildiri girişimi ve Dostoyevski'nin bunlara verdiği destek eklenince işler hepten karıştı.

22 Nisan 1849 günü saat gece dört sularında eve gelen Dostoyevski, yatmak için hazırlanırken birden kapısı çaldı. Üçüncü Şube'de görevli bir yarbay, Dostoyevski'yi tutuklayıp götürürken, evdeki bütün yazılara ve kitaplara da el koydu. Ertesi gün, 23 Nisan'da tutukluluğun onaylanmasının ardından da Dostoyevski Petropavloskaya Kalesi'ne kapatıldı. Enteresan olan ise şuydu; 1571'in 23 Nisan'ında Rus Çarı Boris Gudonov, köylülerin efendi değiştirme haklarını kaldırmıştı, ki bu, toprağa dayalı kölelik sisteminin ilk resmiyete dö-küldüğü tarihti.

ST. PETERSBURG'DAN YERALTINA DOĞRU

Tek kişilik bir hücreye kapatılmasının üstünden yaklaşık üç ay geçmesine rağmen ne kimseyle konuşmasına ne de kitap okumasına müsaade ediliyordu. Yalnızlık buhranı altında ezilirken, bir yandan da hemoroid rahatsızlığı, sinir hastalığı ve uykusuzlukla mücadele ediyordu. Neden sonra üzerindeki baskı azaldı ama kafasında hâlâ binlerce soru işareti vardı; tam olarak neyle suçlanıyordu, cezası ne olacaktı, burada ne kadar kalacaktı..

Petropavloskaya Kalesi'nde geçen sekiz ayın sonunda, bir sabah kalenin avlusuna mahkûm arabaları yaklaştı ve birbirini tutuklandıkları andan beri görmeyen 16 kişi araba-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Okumaktan başka yapacak işim, gidecek tek yerim yoktu, çünkü çevremde saygıya layık, beni kendine çekebilecek bir mesguliyet bulamıyordum.

Yeraltından Notlar, s.52
(Iş Bankası)

***“Acaba elime bir daha asla kalem almayabilir miyim? Önümüzdeki dört yılda almayabilirim... Tanrı'm! Yazamazsam yaşayamam. Elimde kale-
mim olsun da, isterse on beş yıl hapis yatayım”***

lara apar topar bindirilerek Semenovski Meydanı'na doğru yola çıktılar. Hiçbiri neler olup bittiğinin farkında değildi.

Meydana vardıklarından sonraysa bütün belirsizlik ortadan kalktı. Bir grup asker alana girerken, resmi bir görevli bütün mahkûmların önünde tek tek durup onlara suçlarını ve cezalarını okumaya başladı. Dostoyevski de dahil 16 kişi birazdan kurşuna dizileceklerdi. Hepsî müthiş bir şaşkınlık, öfke ve korku içerisindeydi. Bu durum akıl alır gibi değildi.

Cezaların infazının üçlü gruplar hâlinde gerçekleştirilmesine karar verildi. Dostoyevski ikinci gruptaydı. İlk grup, manganın önünde getirilip üzerlerine tüfekler doğrultulunca infaz aniden durdu. I. Nikolay hepsini affetmiş ve cezalarını kürek mahkûmiyetine çevirmişti.

Bu gelişme mahkûmlar için her ne kadar sürpriz olsa da, aslında her şey önceden tasarlanmış bir oyundu. Kurşuna dizilme cezası çoktan kaldırılmıştı, ama hem aydınlara hem de halka bir mesaj vermek gerekiyordu. Bu da I. Nikolay için bulunmaz bir fırsattı.

Dostoyevski Sibirya'ya sürgün edildiğinde hayatın başka bir yüzüyle karşılaştı: Bütün hakları elinden alınmış, köle gibi çalıştırılan yüzlerce insan akla hayale gelmeyen bir yoksulluk içinde hapis yatıyordu.

Kardeşine gönderdiği mektupta şöyle yazıyordu:

“Acaba elime bir daha asla kalem almayabilir miyim? Önümüzdeki dört yılda almayabilirim... Tanrım! Hâlâ canlı olan yepyeni bir surette yeniden yarattığım kaç biçim yok olacak acaba, beyimde sönüp gidecek ya da damarlarımdaki kanda zehir gibi çözülmüş dağılacak. Evet, yazamazsam yaşayamam. Elimde kalemin olsun da, isterse on beş yıl hapis yatayım!”

Dostoyevski buradaki acemiliğini atmasının ardından bile diğerlerinin arasında kendine yer bulmakta zorlandı. Onu ve onun gibileri soylu olarak gördükleri için, gardiyanların onlara verdikleri cezaları, kaba dayak ve hakaretleri zevkle izliyorlardı diğerleri. Dostoyevski çocukluğundan beri ruhuna sızmaya çalıştığı insanı belki de ilk kez bütün çıplaklığıyla görüyordu. Elinde defter kalemlle doluyor, onların hikâyelerini, ilginç atasözlerini ve yerel tabirleri sürekli not ediyor ve ileride yazacağı romanları şimdiden içinde demlendiriyordu.

15 Şubat 1854'te Omsk Cezaevi'nden bırakıldığında çok değişmişti. Fiziksel çöküntünün yanı sıra ruhsal olarak da sarsılmış vaziyetteydi. Üstelik vatandaşlık haklarının tümünden de mahrumdu, çünkü kürek cezası alan birinin bütün hakları elinden alınır ve cezası bitse dahi bu durum değişmezdi. Dostoyevski tek kurtuluşunun alt düzeyde bir özgürlükle askeriyede görevlendirilmek olduğunu bildiği için bu yola saptı. Bu süreçte bırakan mülk edinmeyi, yazdıklarını yayınlamaya hakkı bile yoktu.

1857'de yeniden subaylığa yükselip haklarına kavuştuktan sonra St. Petersburg'a döndü ve herkesi kendine hayran bırakan kitapları ardı ardına yazmaya başladı. Tabii bu yine de sanıldığı kadar kolay olmadı. 1866'da yayınladığı *Suç ve Ceza*'ya kadar başarılı bir yazar sayılan Dostoyevski, bu romanla beraber Rus devlerinin arasına kabul edildi.

O günlerde Rus romancılığında üç isim öne çıkıyordu: Tolstoy, Turgenev ve Dostoyevski. Birbiriyle çatışma hâlinde olan bu üç yazar, sadece dönemlerinin değil, günümüzün de en iyi eserlerini vermelerine rağmen pek anlamıyorlardı. Ne var ki Dostoyevski ileride yazacağı romanlarla diğer ikisini geride bırakacaktı. Çarlık Rusya'sının kaybedenleri, berduşları, suçluları, ezilmişleri; diğer bir deyişle yeraltındaki insanları onun romanlarında yeniden hayat buluyordu...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“Tarih 9 Şubat 1881’i gösterdiğindeyse bir edebiyat dehası olan Dostoyevski dünyaya veda etti. Cenazesine binlerce insan katıldı; öyle ki içlerinde kitaplarından fırlayan roman kahramanları bile vardı.

ZAMANIN ÖTESİNE GEÇMEK

Sibirya’daki mahkûmiyetinden sonra tanıştığı ve sancılı bir sürecin ardından 1857’de evlendiği Maria Dimitriyevna’nın 1864’teki vefatı onu hayli sarsmıştı. Devam eden yıllarda sevgilileri ~~olmuş~~ da onu esas etkileyen isim Anna Grigoryevna Snitkina’ydı. Onunla tanışma hikâyesi de en az Anna kadar etkileyiciydi.

Dostoyevski 1 Kasım’da teslim edeceğini söylediği romanın telifini almıştı, ama ortada ne roman vardı ne bir şey. Üstelik sürenin dolmasına neredeyse bir ay kalmıştı. İşte Anna bu ihtiyaç üzerine onun yanında stenograf olarak çalışmaya başladı.

4 Ocak 1866 günü sabahı saat yedi buçukta başlayan bu romanın adı *Kumarbaz*’dı. Var güçleriyle romanı bitirmeye çalışıyorlardı, ama Dostoyevski, Anna’dan da hoşlanmaya başlamıştı. Ancak bunu kendine bile söylemekten çekiniyordu. Hasta, yaşlı biri olduğunu düşünüp, kendini bu hayat dolu kızın yanına uygun görmüyordu.

Roman 29 Ekim’de bitmiş, Dostoyevski son düzeltmeleri ertesi gün yapıp tam 1 Kasım’da teslim etmek üzere Stellovski’ye gitmişti, ama adam evde yoktu. Üstelik iddiayı kazanıp Dostoyevski’nin bütün kitaplarını almak için bunu kasıtlı yapmıştı. Dostoyevski de Anna’nın tavsiyesi üzerine o bölgenin polis bürosuna gitti ve iki saat kala romanı resmi olarak tam gününde teslim ettiğine dair bir belge aldı.

Dostoyevski, yaşlı bir yazarın, genç bir kıza aşık olduğu yeni bir roman üzerine Anna’yla çalışmak istediğini söyleyip onun ağzını aradı ve Anna’nın günlüğünde yazdığına göre, “*Düşün ki bu yazar benim; sana aşık olduğumu söyledim ve senden karım olmanı istedim. Söyle bakalım, sen olsan ne derdin?*” diye sordu. Anna günlüğüne şöyle devam etti: “*Ona kaçamak bir yanıt verseydim, ösuygısına, gururuna büyük bir darbe indirmiş olacaktım. O kaygılı yüzüne, o sevgili yüze baktım, ‘Seni seviyorum ve hayatım boyunca seveceğim derdim,’ dedim.*”

Hayatı boyunca parasızlık çeken, kumar bağımlılığı nedeniyle kitap teliflerini daha yazmadan tüketen ve tıpkı babası gibi sinir hastası olan Dostoyevski, son ve en büyük romanı olan *Karamazov Kardeşler*’i ise 1881 yılında yazdı. Kimilerince dünyanın en iyi romanı kabul edilen *Karamazov Kardeşler*, Dostoyevski’nin belki de hayatı boyunca çatışmasını hissettirdiği inanç ve akıl ikilemindeki insanın acizliğine ve çaresizliğine işaret eden bir ustalık eseri idi.

Karamazov Kardeşler’i, Alyoşa üzerinden devam ettirmek isteyen ve hatta Alyoşa’dan bir Rus anarşisti yaratarak, onun çarı öldürdüğü bir hikâye tasarlayan Dostoyevski, bu fikrini gerçekleştirmeden ciğer kanaması geçirerek kan kusmaya ve bilincini yitirmeye başladı. Ara ara kendine gelse de oldukça hâlsizdi.

Hatta bir gün eşine şöyle dedi:

“*Biliyor musun Anna, üç saattir uyumuyorum, bu süre içinde hep düşündüm; ancak şimdi açıkça farkına vardım ki bugün öleceğim.*”

Tarih 9 Şubat 1881’i gösterdiğindeyse bir edebiyat dehası olan Dostoyevski dünyaya veda etti. Cenazesine binlerce insan katıldı; öyle ki içlerinde kitaplarından fırlayan roman kahramanları bile vardı.

O sadece Rus edebiyatına değil, dünya edebiyatına yön vermiş, eşsiz bir dehaydı. Yıllar geçtiği hâlde dönüp dönüp onun kitaplarını okumamızın, dönüp dönüp onun karakterlerini tartışmamızın başka bir açıklaması olabilir mi?

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Yarın küllerimden
doğup yeni bir hayata
başlayabilirim!
Tamamen mahvol-
madan önce içimdeki
insanı keşfedebilirim!
Kumarbaz, s.167 (İş Bankası)

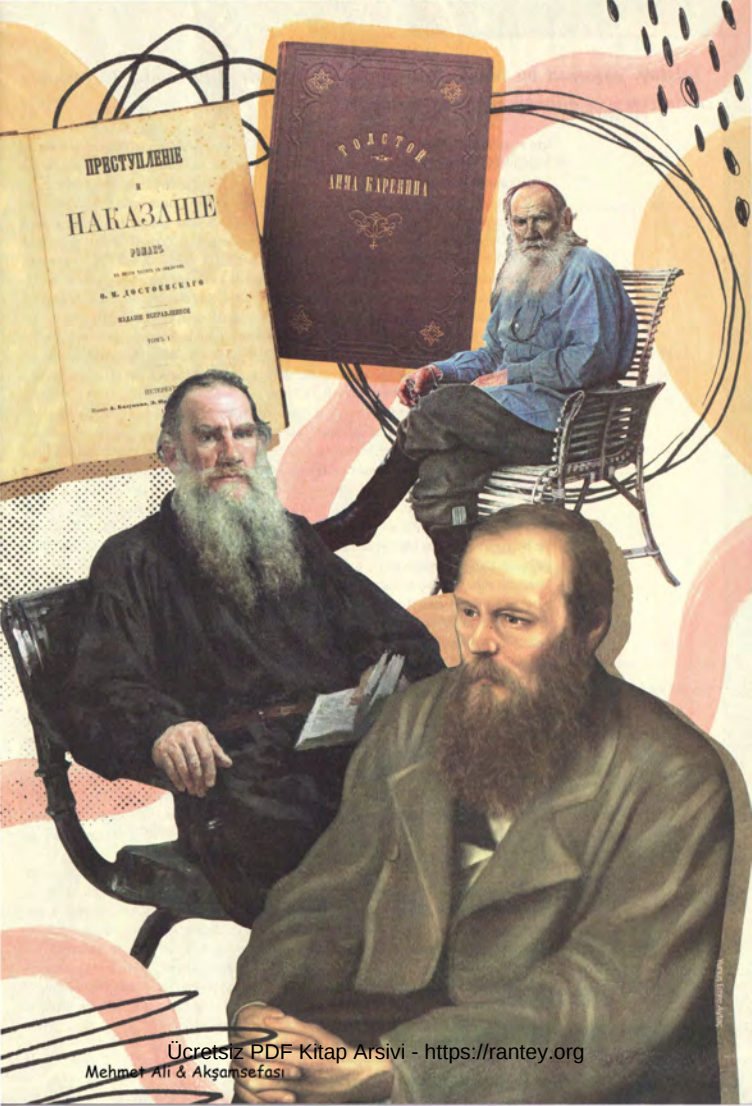
DOSTOYEVSKİ VE TOLSTOY ÜZERİNE

On dokuzuncu yüzyıl edebiyatının iki mihenk taşıdır Dostoyevski ve Tolstoy. Biri, diğerini tamamlamış gibi, hemen peş peşe gelir isimleri insanın aklına. Dönemin insanlarını derinlemesine inceleyen, ahlak, vicdan, savaş, barış, ölüm ve yaşam gibi evrensel temaları eserlerine konu edinen bu iki yazar, bulundukları çağın ötesine geçmeyi başarmış, edebiyatın geleceğine etki etmiştir. Yalnızca sanatsal anlamda yaptıklarıyla değil, on dokuzuncu yüzyıl insanının derlerine çözüm bulma girişimleriyle, tahayyül ettikleri oranda "mutlu ve huzurlu" bir dünya arama çabalarıyla da insanlık tarihinde saygın bir yer edinmişlerdir. Puşkin, Lermontov ve Gogol'den aldıkları güçle, Rus edebiyatını küresel bir boyuta taşımış, bugün hâlâ zirvede yer alan dünya edebiyatının en üst noktasına ulaştırmışlardır. Bu iki isim var olduğu, üretim yaptığı günden bu yana, disiplin ya da branş fark etmeksizin alanında belirli bir başarı yakalamış, şöhrete ulaşmış hemen her kişi, bu yazarların eserlerinden en az birini okumuştur. Öyle ki edebiyatın globalleşmesi Shakespeare'le ve Cervantes'le başladyısa Dostoyevski'yle ve Tolstoy'la devam etmiştir, denilebilir.

Her iki ismin de edebi anlamda diğerinden bir eksiği yok gibi yorumlanır. Zira edebiyat tarihinin hemen her listesinde, geçmişin en gözde kitapları sıraya dizildiğinde, isimleri baş başa gider. Birinde *Suç ve Ceza* ya da *Karamazov Kardeşler* ilk sıradayken, diğerinde *Anna Karenina* ya da *Savaş ve Barış* zirvede yer alır. Velhasıl, onlardan geçmeyen yollar biraz eksiktir.

Edebiyat bakımından ikisi arasında belirgin ayrımlar olduğu düşünülür. Her ne kadar iki isim de çağın sorunlarına yönelik değerlendirmelerde bulunsalar da Dostoyevski'nin daha kişisel "hikâyeler" anlatıldığı söylenegilir. Onun karakterleri, bireysel vicdan, ahlaki çıkmaz ve çözüm arayışları içinde bocalayan, günün sonunda hem kendini hem de çevresini hüsrana sürükleyen kişilerden oluşur. *Suç ve Ceza*'da, *Ecinniler*'de, *Budala*'da ve *Karamazov Kardeşler*'de okurun karşısına çıkan karakterler, eylemlerinin muhakemesini yapamayan, verdiği kararlardan dolayı ıstırap çeken ve en nihayetinde "başarısız olan" kişilerdir. Karşılarında çoğu zaman yasalar, yoksulluk, toplumun yazılı olmayan kuralları, etigün paradoksları vardır ve derinlemesine yazılmış, ilmek ilmek dokunmuş bu kişiler, her daim yenilmeye mahkûm tutulmuştur. Hadiseler arınmayla sonuçlansa da, finalde vicdan azabı üzerinden ahlaki normlar yeniden üretilmek zorunda kalmıştır. Onun romanlarında, ahlakın ya da bireyi çıkmaza, tıkalı bir yola sokan yazılı/yazısız kuralların varlığı, bir soyut çatışma tarafı olarak resmedilir. Bir çatışmaya/karşılaşmaya ihtiyacı olan yazar, yarattığı karakterlere engel oluşturması, anlatılan hikâyeyi bir adım öteye taşıması için bir rakibe ihtiyaç duyar. Bu rakip ise *Suç ve Ceza*'daki polis ya da *Karamazov Kardeşler*'deki baba Karamazov olarak okurun karşısına çıkar. Hâlbuki onlar basit birer temsildir yalnızca. Dostoyevski, yarattığı bu karşıtlık üzerinden, daha genel bir çatışma kurar. Zira ana karaktere karşıt olması niyetiyle oluşturduğu bu karakterler daha soyut bir bağlama tekabül eder. Ahlak, hukuk, vicdan gibi kavramlar bu "basit" karakterlerden hareketle, bir imgeye ve daha genel bir tartışmaya hizmet eder. Onun nazarında, bu "görünen" karakterler soyutlanır, daha büyük bir muhakemenin paydaşı olur. Yazarın hikmeti bu noktada belirir. Zira Dostoyevski, bu temsiliyet ve karşıtlık üzerinden, topu yine ana karakterine atar ve ahlaki, hukuki, vicdani vs. içsel bir çatışma olarak yansıtır. Bu durum, onun karakterlerini daha da derinleştirir. Öyle ki, bu derinleşme hâli, Freud'un dediği yere kadar uzanır: *Psikanalizin babası bensem, anası da Dostoyevski'dir.*

Dostoyevski'nin karakterlerini bu denli etkileyici yazmasının sebebinin kendi küçük yaşantısı olduğu söylenir. Yaşamında pek çok büyük yıkım yaşayan, karısını, çok sevdiği abisini kaybeden, kumar masalarında defalarca yenilip intiharın eşiğine gelen yazar, anlatıldığı karakterlere model oluşturur. Periyodik aralıklarla yıkıma uğrar. Onun o yenilmiş, moda deyimle söylenirse ezik karakterleri, Dostoyevski'nin zavallılığından izler taşır. Onun eserleri

“Tolstoy, yaşamın bu olağanüstü gücünü edebî bir dille sahibi bir şekilde anlattığı için ölümsüzlüğe ulaşmıştır.”

için en nesnel dönüşüm ise gençlik yıllarında yaşanır. Petraşevski ismini taşıyan Çar karşıtı sosyalist bir hareket katılan Dostoyevski, ilk gençlik yıllarında İnsancıklar isimli bir roman kaleme alır. Bu roman, dönemin en önemli eleştirmeni Belinski tarafından övgüyle karşılanır. Fakat çok geçmeden Çar'ın askerleri tarafından tutuklanan Dostoyevski, idama mahkûm edilir. Kurşuna dizileceği sırada affedilen ve Sibirya'ya sürgüne gönderilen yazar, şaşkına döner. Ruhundaki kırılma, ilk olarak bu süreçte ortaya çıkar. Yaklaşık dokuz yıllık sürgünlüğü/hapis cezası boyunca yalnızca İncil okumasına izin verilir. Öyle ki İncil'i ezberler. *Hapishanedeki* bu sürecini *Ölümler Evinden Notlar* isimli kitabında başarıyla yansıtır. İncil'le kurduğu bu ilişki, huzuru Hristiyanlıkta aramasına neden olur. Sonraki dönemde başyapıtla-rını üretirken İncil'in vaat ettiği o erdemli insan, karakterlerinin en yüce amacı olur.

Tolstoy ise Dostoyevski'ye nazaran daha konforlu bir hayat sürer. Her ne kadar ilk gençlik döneminde askerlik yapsa da topraklarının büyüklüğü, dönemin jargonuyla söyle-nirse çok sayıda “can”a sahip olması, maddi durumunun kudretinden kaynaklanır. Odasına kapanıp günlerce hatta yıllarca yazdığı ve hiçbir şey yapmadığı söylenir. (*Savaş ve Barış*'ı beş yıl boyunca geceli gündüzlü yazdığını ifade eder.) O da Dostoyevski gibi ideolojik ola-rak yalpalasa, huzuru ve mutluluğu başka zamanlarda başka yerlerde arasa da, nihayetinde Hristiyanlıkta karar kılar. İncil'in bahsettiği o erdemli insanın, yalnızca Hristiyanlığa mutlak olarak inanan bir insanın ruhunda ortaya çıkabileceğini ifade eder. Onun edebiyatı, Dosto-yeveski'ye göre daha değişkendir. Tolstoy'un dönemleri vardır. *Savaş ve Barış*'taki izlek, *Diriliş* ya da *Anna Karenina*'ya göre başkadır. Bütün eserlerinde sert bir gerçeklik hüküm sürse de, anlatımı ve karakterlerin ait olduğu ruhsal çerçeve değişkenlik gösterir. *Savaş ve Barış*'ta bir belgesel anlatı gibi hikâyesini kurarken, toplumsal bağlamda sahiliçlik peşinde olduğunu gizlemez. Karakterlerinin sosyal ve siyasal edimleri, ruhsal özelliklerine göre daha baskındır. Dönemin ruhu, bu eserde önceliği oluşturur. Ki altı yüzden fazla karakterin olduğu roman, bu yapıya hizmet etmesi için çizilmiştir. Fakat *Diriliş*, *Anna Karenina* ya da *Kreutzer Sonat* daha “küçük hikâyeler” anlatır. Karakterlerin ruhsal ve duygusal özellikleri bu romanlarda öne çıkar. Ancak Tolstoy, bu romanlarda da gerçekliği önceler. Karakterlerini dar kalıpla-rın gölgesine sokmaz, toplumsal hakikatin bir parçası olarak resmeder. Sonuç “hüzünlü” olsa bile, toplumsal yarıkların meydana çıkardığı çelişki, karakterlerin varoluşunu meydana getirir. Kişiler, bir döngü içinde salınır ve meşrepleri oranında hakikate ulaşmaya çalışır. Bu husus, Dostoyevski'nin ısrap çeken küçük insanlarından –her ne kadar Prens bile olsa Mişkin de bu küçük insanlara dâhildir– daha farklı bir noktaya temas eder. Zira Tolstoy'un kahramanları tarihsel olanın ayırındadır. Kendilerine, bağlı kalmak zorunda oldukları dö-neme yabancılaşmış bir hâlleri vardır. Nesnel bir gerçekliğe, koyu bir sahiliçliğe hizmet et-mek amacıyla varil olmuşlardır. Onların gerçeklikle kurdukları ilişki, çelişkilerin kendini yeniden üreten yanı ile bütünleştirmede kuvvetli bir içeriğe kavuşur. Lenin'in, *Rus Devriminin Aynası* olarak nitelediği Tolstoy, yaşamın bu olağanüstü gücünü edebî bir dille sahibi bir şe-kilde anlattığı için ölümsüzlüğe ulaşmıştır.

İki yazarın edebî yönleri ve toplumsal/siyasal huzur ve mutluluk hakkındaki görüş-lerinden farklı olarak uğraş edindikleri bir diğer alan da sanat/edebiyatla ilgili teorik ça-lışmalarıdır. Tolstoy, uzun yıllar üzerine çalıştığı *Sanat Nedir?* isimli çalışmasında sanata bakış açısını dolaysız bir şekilde izah eder. Estetikten ne anladığını, edebiyatın özünü, sanat okullarının ve eleştirmenlerin varlığını tartıştığı bu eserinde, sahibi olmayan sanatı tarihsel bağlamda mahkûm eder. Dostoyevski ise *Bir Yazarın Günlüğü* isimli çalışmasında sahibi ol-duğu dergisine yazdığı teorik metinleriyle edebiyatın ve yaşamın formülleri üzerinde durur. Tolstoy'un metinleri gibi bir bütünlük arz etmeyen bu çalışma, Dostoyevski'nin kişiliğini, edebiyat ve hayat üzerine görüşlerini nitelemek açısından değer taşır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteey.org>

SAKSILARA HÜRMET

kaplumbağaları da alaşağı edip
geçmişe dönüyor hayat
habbül bulug da katma değer vergisidir bu ülkeye
yüzde on sekize kadar
on sekizinde görünüyor iddiasını
bir kızın yüzüne bakıp söylüyor olamazlar

tanrı'm,

ne yüceliğinden şüphe ederim ne de gözyaşından
seni, indirdiğin ayetlerde arayanlara da lafım yok
ama hayat denilen şey bu kadar mideyi ekşitirken
bu kadar kafası karışıkken son jenerasyonun
belki balıkları görmeyi denemek gerek
karanlığında gecenin
bakarak suya
ben tam burada bulurum seni

yani ki tuzsuz bir yemeği ağzıma attığımda

şimdi acınası ellerimde

panik bozukluk, şeffaf oje ve zil sesleri
yalnızca bana ait anıları toplamak niyetim
ve toplumu uzak tutmak iğneyle tutturduğum yerden
doğduğumdan beri esmerleşiyorum
ve toplumu uzak tutmak beyaz kalan yerlerimden

devirdiğim saksılar marifetimdir tanrı'm

söylediğim yalanlar büyüklerime hürmetten
karda yürüyüp iz bırakmamada mahirdir bazılarımız
sen işte ortada

kaygan bir balıktır büyüklerimin yüzleri
titreyen avuçlarımda

bir diğer hünerim de ahde vefa

yani ki topağı zifte boyayanların da kaybolacak etleri
meraklanmasınlar, haber verin saksılara

UĞULTU

Balıkçıya gitmek üzere evden çıkarken, kulaklarımdaki tuhaf uğultu iyice güçlenmişti. Ne zamandır bu sesle yaşadığımı bilmiyordum. Kış rüzgârının doğramanın eprimiş fitillerinden içeriye girmeye çalışırken çıkardığı sese benziyordu. Fiyy, fuvv, şufft. Bu ses yüzünden içimde konuşan sesi bazen kesik kesik duyuyordum. Bazen de iç sesimin psikolojisinin bu uğultu yüzünden bozulduğunu düşünüyordum. Belki migreni tutuyordu ya da geceleri uyuyamıyordu. Yabancı biri gibiydi. Nezaketini ve neşesini kaybetmiş; pimpirikli ve yorgun birine dönüşmüştü.

Bazı şehirlerin bir ucundan bir ucuna yürümek mümkündür. O gün yürüdüğüm de o şehirlerden biriydi. Basketbol sahasının içinden, denizin kıyısından, çocuk parkının yanından, köprülerin üzerinden; bazen çimde bazen asfaltta bazen Arnavut kaldırımı parke taşlarda yürümüştüm. Ayakkabılarımin altına bir sakız ve bolca deniz kumu yapışmıştı. Allah'tan bu kez köpek pisliğine basmamıştım. Daha önce aynı yerlerden aklım bir karış havada geçerken onu da yapmışlığım vardı. Aklımın bir karış havada olması dışında şehirde her şey aynıydı. Hava ılıktı. Ellerim ceplerimde, aheste aheste yürürken aklımın bir tarafı kafamın içinde kaybettiğim bir şeyi arıyordu. Bazen olurdu. Başka hiçbir şeyi düşünmeden, görmeden, duymadan ne olduğunu henüz bilmediğim bir şeyi arardım. Öyle takılırdı ki aklım, başka hiçbir şeyin farkında olmazdım. Ya da aslında farkında olurdum. O zamana kadar duyup biriktirdiğim ama yabancı bir dille söylenmiş gibi gelen tüm cümleler birleşir, anlaşılanırdı, hatırlardım. İşte tam öyle bir anda, tam da denizin şahane görüldüğü bir yerdedim ve önümdeki bank boştu.

Bazen olurdu. Başka hiçbir şeyi düşünmeden, görmeden, duymadan ne olduğunu henüz bilmediğim bir şeyi arardım.

Neden evden birden hazırlanıp çıktığımı ve sanki biri beni çağırması gibi günün bu saatinde o balıkçıya gitmem gerektiğini düşündüm. Aç bile değildim. İçki içmeyi sevmiyordum. Kimseyle de buluşmayacaktım. Günlerdir evde otururken birden oturduğum kanepeden kalkıp yüzümü yıkamıştım. Saçlarımı kafamın tepesinde toplamak için lastiği çevirmeye çalışırken birkaç kez kulağımdaki ses çoğalmıştı. Mümkün olsa işaret parmağımy kulağımyın dibine kadar sokup, içeride ne varsa çıkarana kadar kafamy sarsacaktım. Ses, bana senin hatandı, demişti durup dururken. Çok gülen çok ağlar, derler, hiç duymadın mı? Kocakarı lafları bunlar, demiştim. Bu gece yine ağlamaya başlarsan hatırlatırım, demişti. Aynaya bakıp sesin tam olarak nerede yaşadığını görmeye çalışmıştım. Gözlerim biraz yorgun ve sessizdi. Burun deliklerim usulca çalışıyorlardı. Dudaklarım birbirlerini ezmeye çalışır gibi gerilmişlerdi. Tenim hafif soluk ama sağlıklı gözüküyordu. Onu aradığımı görünce yumuşayıp, sesine eklediği şefkatle, senin iyiliğin için söylüyorum, yoksa bana ne demişti. Başka birinin iç sesi olmak ister miydin demiştim, yani seçme şansın olsaydı. Hayır, demişti, ama daha güneşli bir yerde yaşamak isterdim. Şimdi de buradaydım. Oturuyordum. Kimseye nereye gittiğimi, ne zaman döneceğimi, kaç kadeh içtiğimi anlatmam gerekmiyordu. İşin aslı soracak kimse yoktu. Kendimle olan randevuma birazcık geç kalmam da sorun olmazdı. O yüzden orada, hiçbir şey yapmadan, öylece, geçen gemilere, bebek arabalarına ve kedilere bakarak durabilirdim. Ve de durdukça, kafamda dönen çarkların ellerinden tutup getirdiği ne kadar anı varsa fark edebilirdim. Hatırlayabilirdim. Uğultunun sesinin son sürat giden bir otomobilin aniden frene basıldığında çıkardığı sese benzediğini. Ya da uzak bir kahkahaya. Ya da sevdiğin birine son defa sarılmaya. Artık yüzünü hatırlamadığın birini gördüğün bir rüyaya. Ha-

vada dönen bir bozuk paraya ve tura gelirse kaybedeceğin bir iddiaya. Solan bir gardenyaya. Çürümüş bir portakala. Ya da çocukluğunda dinleyip bir daha unutmadığın bir masala.

Terasta oturursan üşürsün, üstündekiler ince, dedi, ses. Yok, üşümem, dedim. Nasıl üşümüyorsun evde de ayakların hep çıplak, dedi. Üşürsem kalın giyinirim, karışma bana, dedim. Uskumru mu yiyeceksin? Magnezyum var içinde, uykusuzluğuna iyi gelir. Yok, dedim mevsimi değil. Belki kalamar tava. Kızartma yeme, miden kötü olur akşama, dedi. Haklıydı. Raki da içme, dedi. Neden, dedim. Hatırlarsın, dedi.

Unutmamakla hatırlamak bir dairenin üzerinde koşuyorlardı. Hatırlamanın bacakları uzun, kasları kuvvetli. Unutmamak hikâyedeki kaplumbağa gibi bilge ve temkinli.

Unutmadığımız şeyler, onları kaldırıp koyduğumuz raflarda bir süre hiç kıvıldamadan öylece dururlar. Zaman geçtikçe yıpranırlar. Öfkenin suyunda yıkanır. Loş ışıktaki gölgelerinin boyları uzar, haklıdır. Yıllanırlar. Karanlıkta sesleri azalır, yorulurlar. Baharda ipleri kısılır, serbest kaldıklarında koşamaz, yalpalarlar. Kurtlanırlar. Güvelerin açtığı delikler büyür. Delindikleri yerlerden pas tutmaya başlarlar. Bir gün, dolmalık biberlerin içine pirinçleri tıkarken kaşığın ucunda belirir ve kendi sıralarını savarak artık görünmez olan bir çekmeceye kapanırlar. Susarlar. Oysa hatırlamak durduğu yerde duramaz, her fırsatta tabanlarını cilalar. İnsan sabah gözlerini açınca birden hatırlar. İçinde yattığı yatakla birlikte bir kasisten zıplar ya da dimdik bir kaydıraftan kayar. Gözlerini kapatıp açtığında hatırlananları yerlerinde sakın, bacak bacak üstüne atmış gazete okurken bulurlar. O halleri öyle uysaldır ki, insanı bununla da yaşanabileceğine inandırır. Bir an sonra yerlerinden kalkıp, daracık koridorlarda halaya dururlar. Duştaki son ses türkü çıkarırlar. Gecesine zil zurna sarhoş olur, kaldırımlarda yuvarlanır, her köşebaşına kuser ama ertesi sabaha zımba gibi uyanırlar. Hatırlamak başa çıkılması gereken bir hastalık, unutmamak ise beraber yaşanan kötü bir ev arkadaşısıdır. Biraz para bulunca insan kendi evine çıkabilir ama dünyanın öbür ucuna da gitse ilaç kutusunu çantasına atacaktır.

Barbunların rengi, balıkçının köşesindeki eski köşkün duvarlarını kaplayan sarmaşık güllerle aynıydı. Terasta otuyordum. Mis gibi bir havaydı. Hafif bir esinti arada içimi ürpertip, geçiyordu. Benden başka kimseler yoktu. Garson, her el hareketimde kadehimi tazeleyen içinden kesin, çattık, diyordu. Çattın, tabii. Sen beni unuttun ama ben sesin ellerinin suç ortaklığı yaptığı o günü hatırladım. Maharetli parmakların tüm mezeleri iki tabağa tam da eşit miktarda paylaştırmakta ustaydı. Görünmez terazin bir bardağın kaç küp buza muhtaç olduğunu tartmıştı. Kaç barbunla doyacağımı da hesap etmişti. Ekmekleri kızarmakla yanmak arasında şahane bir çizgide tutmayı bilmişti. Güliyordum o gece. Dünyada gülünecek ne kadar şey varsa aklıma geliyordu. Sonsuza kadar gülecekmişim hissinin ne denli sahibi ve elle tutulabilecek kadar somut olduğunu hatırlıyordum. Geçerken uğrayıp yemeğe kalmış bir arkadaş gibi eli omzumdaydı neşenin. Bunca zamandır nasıl böyle gülmemişim diye şaşıırıyordum. Sanki ilk kez yanaklarımda kırışıklıklar, göz kenarlarımda kaz ayakları, dudaklarımda hayatın içeriye akabildiği gerçek bir açıklık oluşuyordu. Cığerlerime dağ ormanlarından gelen temiz bir hava dolarken, göğsümde her an uçup gitmesinden korktuğum güzel sesli bir kuş oturuyordu.

Hesabı öderken garson yüzüme baktı, ben de ona baktım, sonra bir kez daha baktı. Kulaklarımdaki uğultunun içinde bir kaplumbağanın bitiş çizgisine attığı adımın sesiyle bir kuş cıvıltısı birbirine karışıyordu. Fıyy, fuvv, suftt. İçimdeki ses, sana içme demiştin, dinlemedin, ayakların da buz gibi oldu, saate bak, gece yarısı olmuş, diye durmadan söyleniyordu.

Y A Z I K A L I R

"Bu romanı ben hiç kuşku duymadan, yüzyılın kurmaca ve kurmaca ötesi yazınının en güzel, seçkin ve orijinal kazanımları arasına dahil edebilirim."

Susan Sontag

Baden-Baden'de Yaz'ın büyüleyici ritminde iki anlatım, iki seyahat bir araya gelmektedir. İlkinde 1970'lerde anlatıcının Moskova'dan Leningrad'a giderken Dostoyevski'ye olan edebî sevgisi işlenirken; ikincisinde 1867 yılında Fyodor ve Anna Dostoyevskilerin St. Petersburg'dan Almanya'ya doğru yolculukları anlatılıyor.

Cihat Duman

BİRLİKTE ÖLMEK

benzemez aşktan bebek yapmaya
ana baba olmak, papatya ve şey
kanın gümbürtüsü, delisi deşigi
birlikte ölmek kalbi kabartacaktır
kara kara şiir

aklımda buz tutmuş bir tabanca var
rüyamda ve hatıralarımda
birlikte ölünce papatya
ancak birlikte ölenler pasaportsuz gezebilir
papatya papatya

kendimi mumyaladım
birlikte ölmüş sayılmak için
yerime atayacak birini bulamadım
benden istanbul'da çok az var

kara kara şiir
bana şeftali ona incir
birlikte ölse
belki palet incinir
fakat birlikte ölenler cennete gideceğini bilir
birlikte ölmek beraber ölmek değildir

tüm karın boşaltılmalı
koşmalı ve kafalar azıcık yapılmalı
ütüsüz bir tane bile kıyafet bırakılmamalı
matbaadan yeni getirilmiş aile cüzdanı
beraber ölmemenin bir yöntemi olarak
aklımda buz tutmuş tabancadan
birlikte papatya

Zeynep Kahraman Füzün

Fyodor Alekseyev [1801]

CEZA

Tanrı, cezalandırmak istediği insanın yakınlarını öldürür. Çar öyle yapmıyor. Kızıl Meydan şahit. Suçum yokken beni cezalandırdı. Hırsızlık yapan oydu, onu idam etti. Beni öldürseydi onu cezalandırmış olurdu. Suçsuzum ama cezamı çekmek zorundayım. Yasalar önünde hiçbirimiz eşit değiliz çünkü.

Soğğun şiddetinden ne yapacağımı şaşırdığım bir gün, onun aylarca emek verdiği ahşap çerçeveyi yaktım. Ayıplamayın n'olur. Bir anda olup bitti. Zaten kötü şeyler bir anda olur. Neler oluyor demeye kalmadan gerçekleşir. Bir anda hava kararır, bir anda tipi başlar, bir anda yangın çıkar. Aynen öyle oldu. Bir anda çerçeveyi tutuşturdum. Yanışını izledim sonra. Üzerindeki desenler alevlerin arasında bir görünüp bir kayboldukça yandım. Yanınca ısındım. Sonra ona itiraf edemedim. Sattım, dedim hızlıca. Öyle bir anda. Dedim ya, kötü şeyler bir anda gerçekleşir.

O, neden sattın diye sormadı. Kızıl Meydan'a gidip tezgâhları dolaştı. Çerçeveyi aradı durdu günlerce. Sesimi çıkarmadım. İzledim. Her sabah erkenden çıkıyor, karda ayak izlerini bırakarak yürüyordu. Karın ıslaklığı ayaklarından sırtına süzülürken akşam oluyordu. Ben susuyordum. Suçum büyük. Cezamı çekmem gerek.

Sonunda pes etti. Bir daha Kızıl Meydan'a gitmedi. Tezgâh tezgâh dolaşmadı. Çerçeveyi aramaktan vazgeçti.

Vazgeçmek kötü bir şeydir ve bir anda gerçekleşir. Öyle pat diye. Diğer bütün kötü şeyler gibi. Pes etmek de kötüdür mesela, susmak da. Susan bir insanı ne yaparsanız yapın bir daha asla konuşturamazsınız. Ölen bir insanı ne yaparsanız yapın asla diriltemezsiniz. Ölüm de kötü bir şeydir. Pat diye gerçekleşir. Onun ölümü de öyle oldu. Onun ölümü kötülüklerin en büyüğü. Bir anda öldü gözlerimizin önünde. Kızıl Meydan şahit.

Öyle veya böyle artık o öldü. Onu öldürerek Çar onu cezalandırdı, tanrı beni. Asıl hırsız benim; çerçeveyi çaldım. Asıl suçlu benim, yalan söyledim. O idam edilirken hayatım gözlerimin önünden geçti. İlk tanıştığımız günü hatırladım. Annem bas bas bağıırıyordu. Onu sevmediğini düşünmüş, saçlarını okşayarak sakinleştirmeye çalışmışım. Ne kadar güzel olduğundan bahsetmiş, ben sevdim demişim bir anda. Pat diye söylemişim. Öyle düşünmeden. Gerçekten de sevmiştim. Demek ki onu sevmem kötü bir şeymiş. Sevmemek de bir anda olur ama o iyi bir şey. Sevmediğiniz kişilerin ölümü ile cezalandırılmazsınız.

Kızıl Meydan şahit. Doğumuna şahittim, ölümüne de şahit oldum. Şahit olmak kötü bir şey ama bir anda olmaz. Şahit olmak zamanın durması demektir. Yavaş yavaş, uzun uzun şahit olursunuz. Şahidim. Aynı kucakta büyüdük biz, aynı memeden emdik.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

DOKTOR YÜRÜYÜŞ YAP DEDİ

Uzun zamandır böyle iyi hissetmemişti. Yürümek bedenine olduğu kadar, zihnine de iyi gelmişti belli ki. Açılmıştı. Havadaki oksijenin tüm vücuduna nüfuz ettiğini hissediyordu. Doktor boşuna dememişti yürüyüş yap diye. İçinden ona teşekkür etti.

Çalan parçayı seviyordu. Haakon Stange – Finding Hope. Yumuşak bir piyanoydu. Piyanoyu da seviyordu. İçinde bulunduğu anda her şeyi sevmeye eğilimliydi zaten. Sahildeydi. Gün batıyordu. İlk bir meltem yüzünü okşuyor, saçlarını tarıyordu. Aklında ne sabahki işleri ne de öğleden sonra yapacakları vardı. Her şeyden uzaklaşmış, uzun bir tatile çıkmış gibiydi.

Yeni iş yeri buraya çok yakındı, ~~hundan~~ sonra her öğlen gelmeye karar verdi. Doktoru, yürüyüş yapmasını önemsiyordu çünkü. İlaçları azaltmak istiyorsa, kendisi de biraz çaba sarf etmeliydi, öyle demişti. Altın madeni işler gibi yaşantısını işleyecek, ne kadar serotonin kaynağı varsa bulup, zihnini ve bedenini besleyecekti. Olay bundan ibaretti, ruhla bir ilgisi yoktu.

Aslında mutlu bir çocukluk geçirmişti. Öyle büyük, önemli travmaları yoktu. Ama nedense bir gün, tam da hayatını olması gerektiği gibi kurmuş, rayına oturtmuşken, tutunabildiği sürece ayakta kalmasını sağlayan gerçeklik duygusunu kaybedivermişti. Her şeyin bir yanılsama olduğunu düşünmeye başlamıştı birdenbire. Dengesini bozmuştu bu duygu onun. Boşlukta yüzmeye başlamıştı. Ne yaparsa yapsın, sağlam zemine basamıyordu.

İşi, evliliği, ailesi, kısacası herkes ve her şey başka bir şeyin taklidiydi. Etrafındaki dünya tiyatrodan ibaretti. Rolünü iyi ezberlemiş usta oyuncular geçiyordu yanından sürekli. İçinde, o meşhur filmdeki gibi Fiji'ye gitme isteği uyanıyordu.

Fiji'ye gitmedi, doktora gitti. Yedi yıldır ilaç kullanıyordu. Kendi yanılsamasını yaratmasına yardımcı oluyordu ilaçlar. Ya da var olana inanmasına. Bir de kilo almasına. Bedeni ağırlaştıkça ayakları zemine daha çok yaklaşıyordu. Olay buydu, formül basitti.

Bir süredir terapilerin konusu ilaç bırakma olmuştur. Daha dengeli bir insandı artık. Onu dengede tutacak düşünce sistemlerini geliştirmede çok yol kat etmişti. Doktoru öyle diyordu, ona güveniyordu. İlaçları bırakmayı deneyebilirdi, ama tek bir şartla. Kendine dikkat edecekti. Hobi edinmeliydi, seveceği şeylere zaman ayırmalıydı ve bol bol yürümeliydi. Olay buydu. Mutluluğu kovalamak, serotoninini kovalamaktı aslında.

Birden müzik sustu, ortalık önce karardı sonra tamamen aydınlandı. Süre dolmuştu. Yarım saatin nasıl geçtiğini anlamamıştı. Kendini yorgun değil, aksine dinlenmiş hissediyordu. Doktorun deyimiyle: Aktif dinlenme.

Ayaklarının altındaki zemin yavaşlayıp durdu. Önündeki duvar şimdi gün batımını değil son yarım saatteki performans değerlerini gösteriyordu. Kaç adım attı, kaç kilo metre yürüdü, nabızı nasıl değişti, vücudu içeriye salınan oksijeni nasıl kullandı... Tüm bunlar ayrıntılarıyla yazılıydı. Arkasında bir kapı aralandı, yakasında rehabilitasyon koçu yazan sarışın görevli, kafasını içeri uzattı.

"Nasıl gitti bakalım?"

"Harikaydı. Gerçekten sahilde gibiydim."

"Meltemi de hissettiniz ama değil mi?"

"Evet, müthişti!"

"Başka ortamlarımız da var. Dağ yolu, orman, hatta şehir hayatını daha çok seviyorsanız Champs-Élysées'de bile yürütebiliriz sizi. Benim favorimdir. Caddeden arabalar geçerken yer bile sarsılıyor, inanılmaz bir şey. O kadar gerçekçi ki!"

"Sahili sevdim şimdilik. Daha sonra değiştirebilirim değil mi, yani istersem?"

Sarışın görevli kollarını iki yana açıp, satışı kapatmanın rahatlığıyla kocaman gülümsedi.

"Tabii ki, gelin içeride paketlerimizi daha detaylı anlatayım size. Bu arada müzik nasıldı? Sevdığınız parçalardan oluşan bir liste de yapabiliriz sonrası için. Oksijen konusunda bir sıkıntı olmadı değil mi? Baş dönmesi falan?"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Birsel Kılınçcı

DENİZ'i ÖZLEYENLER İÇİN

Dostum Denizhan İğdir amsına...

Güneş daha mı parlak, yoksa içimin ışığı o kadar söndü ki tüm hayatın parıltısı gözlerimi mi alıyor? Yokluk hissi öyle sardı ki etrafımı, var olmak bile anda kalıyor. Her rengi taşımıyor mu ruhum, yoksa her rengi görenler mutsuzluğun uğramadığı şehirlerde yaşıyor da biz mi rastlaşmıyoruz.

Yalandan bir mutluluğu kimlik gibi cebinde taşıyanlar benim mutsuzluk şehrimden sınır dışı ediliyor. Şükür. Mutsuzluk kimliği de dünyanın her yerinde geçiyor. Mutsuzluk elzem, nefes kadar elzem. Bugün doğan güneşe verdiksek selamımızı, bırakalım yarın yağmur yağsın. Her gün olan şeyden, erken sıkılırsın. Bırak hayat renkleriyle yaşasın. Cenazede bir çocuk gülsün, düğünde bir kardeş ağlasın. Hayatın dengesi ruhunla oradan oraya taşınısın.

Mutsuzluk dost mu peki? Yok o kadar da değil ama hiç yabancı da değil kerata. Koparamadığın bir bağ, çıkaramadığın prangan, yalandan taşıyacağın kimliğindeki soyadın mutsuzluk. Gelip bütün gün evinde oturan uzaktan bir akraba işte. Hep olacak hep seni bir yere ait hissettirecek bir ihtiyaç. Bu akraba garip sorular sorar, en değerli şeylerine dokunur, oyuncaklarını kırar ve sessizce gider. Gider ama uzaklaşmaz. Bir daha geleceğini bildiğin kadar yakına gider. Tüm renklerini griye çevirir zamanla almırmazsın.

Gri iyidir dersin gri dendedir. Ne siyahtır ne beyaz. Kirlenmez, kirleri de öyle fütursuzca örtmez. Mis gibidir gri, güvenlidir. Hem bu grileri görmezden gelirsek nerde yaşarız? Nasıl terk ederiz mutsuzluk dolu, akraba dolu şehrimizi.

Biz hemen alışırız grilere, görmezden geliriz renkleri. Kolayca taşırız ruhumuzu da mutsuzluğun olduğu herhangi bir şehre. Alışkanlıkları bırakmaz, akraba mutsuzluklarımızla güvenli bir mahallede yaşayıp gideriz. Fiyakalı bir kimliğimiz olur cebimizde, havahı da bir soyadımız. Kirayı pişmanlıklarımız öder, bir yıllık peşin tabii. Biz de besleriz mutsuzluğumuzun glutensiz kaygılarımızla olur biter.

Ama bir yerden sonra cürümeye başlarsa içimiz. Adım atamaz oluruz o şehirde. Dört duvarın içine bırakırsa kokusunu cürümüş ruhumuz, mutsuzluk şehrinde bile karantinada kalırsak, hissiz kalırsak kimsesiz... O koku hasretin kokusuna benzerse yavaş yavaş. Kaybettiğin bir dostun kokusuna benzerse... İşte o zaman sadece o dört duvara değil kalbine işler, en derine. Hasretin kokusu renksizdir. Griye minnet ettirecek kadar renksiz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Serkan Yölcü

O kokuyu artık çok iyi biliyorum. Aşk gibi kokuyordu benim dostumun gidişi. Hasret kokuyordu Toprak kokuyordu. Hayatımın kararmasına çok yakın, parlamasına daha da yakın kokuyordu. Bir çiçek açtı o toprakta bugün bir yaprak düştü o toprağa. Ben kaldım. O toprak gibi kalakaldım. Dostum gidince; şehrimin gökyüzü renksiz kaldı. Bir daha dalgalanmayacak derin bir deniz gitti şehrimden. Bir renk daha gitti, masmavi. O denizin durgunluğu, aktı durdu gözlerimden. Gözyaşı gibi renksiz kaldım. Bir daha asla aynı ritimde çalmayacak kapımın önünden bir çift terlik eksildi. Yerine bir çift ayakkabı koydum eski usul, uzaklaşıp gitsin diye ölüm. Şimdi nereye taşınacağım? Nereye taşıyacağım grilerimi?

Uzaklaşıp gitmezmiş ki ölüm, mutsuzluk gibi akrabamız falan da değilmiş çünkü bu meret. Daha sinsi... İçinde yaşam bırakacak kadar sinsi. Ve yersiz yurtsuz bırakacak kadar, övündüğüm mutsuzluk kimliğimi yırtıp atacak kadar acı.

Gri gibi de değil ölüm.

Dengesiz.

Bir renkli bir renksiz.

İçinin ışığı söndükçe güneşi parlatıyor inadına.

Yersiz bırakıyor. Şehirsiz.

Çok sevdiğim Denizsiz.

Yeri doldurulamayan derin bir karanlık kaldı, sevmelere doymayan yüreğimde. Dostun gitmesi, öyle terliklerle çıkıp bakkala gitmeye de benzemiyor. Kutularla, kolilerle kamyonlarla taşınmayacak kadar anı gitti benim şehrimden sessizce. Dost kolay gitmedi, kolay gidene de zaten hiç dost denmedi. Dost kaldı. Kalbi kanayana kadar, gözleri kuruyana kadar kaldı. Gitse de kaldı. Nefesimde kaldı, amaçlarımda kaldı, başarıma hırslımın en içinde kaldı. Onun için de almaya başlayınca nefesimi renkler yavaş yavaş geri geldi. Tüm griler bir hayat daha yükledi sırtıma. Daha ağır yürüyorum bu şehirde ama yoldaki şeylere daha derin derin bakıyorum.

Sonları sever dostluklar, zamanı sevdiği gibi.

Bitmeyi, gitmeyi sever.

Griyi sever mutsuzluklar, ölüm gibi renksiz değil.

Maavidir Deniz. Şehrimin Deniz'i tüm grilere inat masmaavidir.

"Ben yıllardır denize hasret," diyor üstat.

"Bakıp bakıp ağlarım."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BİR KADIN RESSAM, BİR KADIN KAHRAMAN: ARTEMISIA VE JUDITH

Artemisia Gentileschi kadın olmanın her daim zor olduğu bu dünyada çok yetenekli bir ressam olarak 1593'te geldi dünyaya İtalya'da. Ressam Orazio Gentileschi'nin dört evladı içinde tek kızı. Baba Orazio, ünlü ressam Caravaggio'nun hem arkadaşı hem de onun takipçisi. Annesi, Artemisia 12 yaşında hayatını kaybediyor. Kardeşleriyle birlikte babasının resim atölyesinde oynuyorlar. Bazen çıraklık bazen de modellik yapıyorlar. Kızı 15 yaşındayken baba Orazio ondaki yeteneği görüyor. Görülmeyecek gibi değil çünkü. Sanatı da diğer alanlar gibi elinde tutan erkek dünyanın içinde bir kadın ressam yetişiyor. Aslında 1611 yılına dek her şeyi güllük gülistanlık gibi hayal etmek imkânsız değil. Resmi bir profesyonel ve başarılı bir sanatçı olan babasından öğreniyor. Orazio, Caravaggio'dan öğrendiği ne varsa seve seve kızıyla paylaşıyor. Gösterebileceği bütün sanat eserleriyle **kızını** buluşturuyor.

1611 yılında gerçekleşen bir olayla Artemisia'nın dünyası yıkılıyor. Orazio, kızının resim eğitimi için onu arkadaşı Agostino Tassi ile tanıştırıyor. O sıralar 17 yaşında olan Artemisia bir gün atölyede bu adamın tecavüzüne uğruyor. Bu olay mahkemeye de taşınıyor. Tassi ben onunla evlenmek istiyorum diyor ve bu şekilde herkesi ikna ediyor. Tassi, sözde bir sürgünle cezalandırılrsa da Artemisia bariz işkenceler görüyor ki bunlardan birinde parmaklarını kaybediyor genç kadın. Babası, soyadının kirlenmesinden ve bir daha sipariş alamayacağından dolayı endişeli. Bu yüzden evliliğe sıcak bakıyor. Fakat olay herkesçe konuşulmaya başlandığında, Artemisia'nın haysiyeti, onuru, namusu sakız oluyor milletin diline. Belki de herkesin susması için razı geliyor bu evliliğe. Artemisia, evlendikten tam bir sene sonra, 1612'de "Judith ve Holofernes" tablosunu yapıyor. İçindeki bütün öfkeyle Judith'in öfkesi birleşiyor belki de. Bu hikâyeye yabancı değil Artemisia. En ünlü Judith ve Holofernes tablosunu 1599 yılında zaten takipçisi olduğu Caravaggio'dan görmüştü.

Artemisia'yı daha iyi anlamak için bu noktada Judith'i tanımalıyız. Artemisia'nın neden onu seçtiğini... Artemisia'yı Barok dönemin en önemli ressamı hâline getiren olaylar zincirinde kendine yakın hissettiği kadın kahraman tercihlerini...

Judith'in Kitabı, Eski Ahit'te yer alan fakat kutsallığı Yahudilerce kabul edilmeyen yazılı dini metinlerden biridir. Yine de Judith, Yahudi direnişinin simgesi olan kahramanlardan biridir.

Holofernes, Asur Kralı Nebukadnezar'ın ordu komutanıdır ve Judith'in yaşadığı Betulya kentini işgale hazırlanmaktadır. Judith ise kocasını kaybettikten sonra neredeyse 4 yıla yakın bir süre dışarı çıkmamıştır. Ama vakit gelmiştir. Dul kıyafetlerini çıkarır, yıkanır. En güzel elbiselerinden birini giyer. En güzel kokular en güzel takılar... Hizmetçisini de alıp gider. Düşman hattına gittiğinde onlara İsraililerden kaçtığını ve Holofernes'e çok gizli bilgiler getirdiğini ve onu görmesi gerektiğini söyler. Judith öyle güzeldir ki, onu iştien askerler çadırlarından çıkar. Holofernes en az askerleri kadar etkilenir bu güzelliğten. Judith için donattığı sofrada çikletçe içer. Judith dikkatlidir. Bir gün daha bekleyecektir.

Bu kez Holofernes bayılacak kadar içer. Judith hizmetçiyi çadırın girişini kontrole yollar. Sonra Holofernes'in palasını alır ve iki hamlede başını keser. Gelirken getirdikleri heybeye kesik başı koyarlar ve sessizce orayı terk ederler. Döndüklerinde halk etrafına toplanır. Judith, Holofernes'in kesik başını çıkarıp havaya kaldırır ve "Tanrı, bir kadının eliyle onu yok etti!" der.

Artemisia Gentileschi, 1612-1613.
Museo Capodimonte, Napoli

Judith Holofernes'i Boğazlıyor. Artemisia Gentileschi
(Roma: 1652/53 - Napoli: 1652/53)

Michelangelo Merisi da Caravaggio, Judith Holofernes'i Boğazlıyor, 1599, Galleria Nazionale d'Arte Antica di Palazzo Barberini, Roma

Golyat'ı deviren Davut ne kadar kahramansa Judith de o kadar kahramandı artık. Artemisia belki de bu yüzden bir kadın kahraman seçmişti. Bu arada Tassi, bu tabloyu çalarak kaçtı. Tabloyu kendisi yapmış gibi gösterdi. Artemisia bunun için de dava açtı ve Tassi suçlu bulundu.

Artemisia'nın hırsı, öfkeni içine sığmıyordu. Bir "Judith ve Holofernes" resmi daha yaptı. İlkinden farklı olarak Artemisia, Judith oldu. Palayı boynuna indirdiği Holofernes ise Agostino Tassi... Artemisia burada Caravaggio'nun ışık-gölge (chiaroscuro) tekniğini kullanmıştı fakat tekniği daha ileri götürerek yaptı bunu. Her türlü sözlü ve fiziki saldırıya uğramış bir kadın olarak düşmanın kafasını keserken bu eylemden utanmayan, içinde biriktirdiği bütün kinle gerilmiş kolları ve bir kadın olarak toplum tarafından ona biçilenlerin de boynunun köküne vuruyormuşçasına bir ifade. Fışkıran kan, şiddetin boyutunu arttırmasına rağmen ortamda hissedilen soğukkanlılık. Sarı elbisesinin katlı kolları ve göğsüne sıçramış bir damla kan. İlk eserdeki kadınların sakinliği burada yok. Burada hareket etmesin diye Holofernes'in üzerine çökmüş hizmetçinin bile yüzündeki öfke görülmekte.

Caravaggio'nun Judith'ine baktığımızda narin, kırılğan, yüzündeki tiksinti ifadesiyle zayıf bir genç kız vardı. "Elbise kan bulaşmasın," diye sızlanacak gibiydi. Aidiyla ünlünen ışık gölge oyunlarında ışık, erkeğin bedeni üzerindeyken; Artemisia kendi eserinde ışığı tamamen kadın figürlerine odakladı. Caravaggio'da Judith'in güzelliği ön plandaydı. Artemisia bir kadın olarak bu durumu daha iyi kullanmıştı. Mesele güzellik değildi. Mesele toplumsal cinsiyet ayrımcılığının getirisi olarak aşağılanan kadının çok güçlü ve dirençli olarak duruşunu göstermekti. "Kadın ressam mı olurmuş?" diyenlere bir cevaptı.

Artemisia intikamını almış mıydı? İçi soğumuş muydu, huzur bulmuş muydu? Kimse yüzde yüz evet diyemez ki zaten böyle bir intikam olamaz. Onun intikamı resim yapmak ve erkeklerin sözünün geçtiği dönemde onlara rağmen başarmak! Nitekim oldu da... Kendi isteğiyle mi yoksa babasının yine soyadlarını temize çıkarma isteğinden mi bilinmez ama Artemisia, Floransalı genç bir ressamla evlendirildi ve Floransa'ya taşındı. Yeteneği hemen fark edilen Artemisia, Medici'ler ve Michelangelo'nun akrabalarıyla iyi ilişkiler kurdu. Daha önce hiçbir kadının alınmadığı Floransa Akademisi'ne (Accademia di Arte del Disegno) kabul edilen ilk kadın ressam oldu. Bu sayede bireysel özgürlüğünü kazandı. Sipariş alarak kendi parasını yönetiyordu artık. Kazancıyla ailesini geçindiriyordu. Evliliğinin onuncu yılında Artemisia eşinden ayrıldı ve kızıyla yaşamaya başladı. Napoli'de bir okul açarak eğitimler verdi. Eserlerinde mitolojiden ve dini metinlerdeki kadın kahramanlara yer verdi.

Sanat tarihçisi Linda Nochlin, 1971 yılında "Neden hiç büyük kadın sanatçı yok?" diye ilk defa sordu dünyaya. Üzerine çok konuşuldu ve kadınların hâlihazırda bilmediği bir cevap yoktu. Artemisia Gentileschi gibi bu düzene boyun eğmeyen bizden biri var mıydı? Vardı. İlk Türk kadın ressamımız Mihri Müşfik. Dönemin eğitim bakanının odasını basıp elini masaya vurarak "Her yerde eşitlikten söz ediyor fakat yapılan her şey erkekler için! Peki İnas (kız) Sanayi-i Nefise Mektebi nerede?"

"Yaşadığım sürece varlığımın kontrolü bende olacak."

–Artemisia Gentileschi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DEPREM

Ev beşik gibi sallanıyordu uyandığında. Olanca kuvvetiyle kendini aşağıya fırlattı yatağından. Kapının dibine doğru sürünerek gidip, bir cenin gibi sarmaladı kendisini. Hemen yanında, koluna girerek kendisine sarılmış birisinin olduğunu ancak sarsıntı geçtiğinde fark edebildi. Her şey o kadar şiddetli olmuştu ki, o anda nerede olduğunu farkına bile varamamıştı. Hiç tanımadığı bir evdeydi ve yanında hiç tanımadığı birisi vardı, korkuyla yüzüne bakıyordu. “İyi misin?” diye sorduğunda cevap bile veremeden güçlüklerle ayağa kalkmıştı.

En son hatırladığı şey, o akşam uyumakta zorlanmadığıydı. Son derece yorgun bir hâlde girmişti yatağına. Hiçbir eksik yoktu hatırladığı son şeylerle ilgili. Şimdiyse, hatırladıklarından çok daha farklı bir yerde açmıştı gözlerini. “Neredeyim?” diye sordu o hiç tanımadığı yüze, fakat alabildiği tek cevap “İyi misin? Su getireyim mi?” oldu. Anlamlandırması mümkün değil gibi görünüyordu olanları. Birkaç dakika önce yaşadığı depremin bütün şokunu unutuvermişti bir anda.

İlk bulduğu lambanın anahtarını açtıktan sonra, yalpalayan adımlarla evin diğer tarafına doğru yürümeye başladı. Bu hiç tanımadığı evin odalarına bakarak, bir şeyleri anlamaya çalışıyordu ama hiçbir cevap yoktu. Banyonun kapısına geldiğinde gözlerini kapatıp birkaç saniye bekledi. Tekrar etrafa bakmaya başladığında her şeyin aynı olacağından korkuyordu. Korktuğu gibi de olmuştu. Hâlâ aynı yerdedi. Gözlerini açtığında bu sefer elinde bir bardak suyla duruyordu o tanımadığı insan. O da karşısındakinin yaşadığı şokun verdiği hissiyatla depremi unutmamıştı bir anda. Suyu almadan banyoya girmeye çalıştı aynı yalpalayan adımlarla ve bir anda, kapattığı kapının hemen arkasına yığıldı.

Tekrar hatırlamaya çalıştı olanları. Eve gelmiş, telefonda kardeşiyle konuşuktan sonra da yemek yemeye bile takati olmadığına karar verip yatağa atmıştı kendini. Korkutucu bir rüyaya benziyordu her şey. Daha önce de uykusunda gördüğü şeyin bir rüya olduğunu fark ettiği olmuştu ama bu kez her şey o kadar gerçekti ki, rüya olmadığına emin gibiydi. Çaresizce ayağa kalkıp, gayet zengin görünen banyo lavabosunda yüzünü yıkamaya çalıştı. Aynaya baktığında tekrar yere yığıldı.

Keskin bir kokuyla uyandı tekrar. Aynı yerdedi, fakat bu kez başında eskimiş fakat tanıdık bir yüz vardı. En yakın arkadaşı sordu bu kez o anlamsız soruyu, “İyi misin?” Keskinlikle iyi değildi. Koluna girip odaya kadar taşıdı arkadaşını. Arkadaşına, o tanımadığı yüze bakarak “Bu kim?” diye sordu. Arkadaşının tekrar başını döndürmeye yeten “Eşin,” cevabı, odadaki herkesin yüzünün değişmesine sebep oldu. Birkaç dakika önce telaşlı ve endişeli bakan kadın şimdi neredeyse sinirliydi. Kadın, ağlamaklı ve kızgın bir sesle, “Biraz hava alın isterseniz,” demişti.

Artık hiçbir şey sormuyordu. Evden çıktıklarında hâlâ yarım yamalak adımlar atıyordu. Dışarıda hava yeni yeni aydınlanıyordu. Birkaç dakika yürüdükten sonra bir çocuk parkına varmışlardı. Sırtına dokunarak banka doğru yönlendirmişti artık korkulu gözlerle bakan arkadaşını. Banka oturduklarında, “Hiçbir şey hatırlamıyorum,” dedi, artık bir cevap almak istemesine ve devam etti:

“Depremden olabilir mi?”

“Ne deprem?” cevabını aldığı anda her şey daha da karmakarışık bir hâl almıştı artık.

Deprem sandığı şey de yaşadığı bu olayın bir parçasıydı. Aynada gördüğü yüze ve arkadaşının hâline bakarak, hatırladığı o son zamanın üzerinden epey bir vakit geçtiğini anlaşıyordu artık. Bu ilk kabullenişle birlikte biraz olsun sakinleşmeye başlamıştı. Kendisine ait fakat hiç tanımadığı bir hayatın içindeydi.

Sokağın gece yağın yağmurdan dolayı hâlâ ıslak olduğunu fark ettiğinde, aklına aşına olduğu hayatıyla ilgili anılar gelmeye başlamıştı. Hatırladığı hayat... Zaman içinde harmanlanmış nedenler silsilesine bağlı, her bir adımını bildiği hayat. Fakat şimdi içine düştüğü

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranterey.org>

Fakat bu öylesine acımasız bir geçti ki, kendisi değişmeden hayatı değişmişti.

hikâyenin sebepleri hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Neden o evde olduğu, neden o kadının yanında uyandığı, ne iş yaptığı ve belki de hepsinden önemlisi neleri geride bıraktığı hakkında en ufak bir fikri yoktu. Sonrasındaysa arkadaşını, kendisi hakkında bilgilendirmeye ikna etmesi epey zor olmuştu.

Hatırladığı o son geceden bu yana, 13 yıl geçtiğini anladığında hissettiği şey, korkudan ziyade acıydı artık. Ve dahası, öğrendiği şeyler aklındakilerle hiç ama hiç uyuşmuyordu. Hayal ettiği ve yaşayacağını zannettiği hayatın çok uzağındaydı. Hepsinden kötüyse, aklının ucundan bile geçmeyen bu hayatı hangi sebeplerle seçtiğini hiçbir zaman kavrayamayacak olmasaydı.

Birdenbire gülmeye başlamıştı. Hafif bir tebessümle başlayan gülüşü, bir dakikaya yakın bir sürenin sonunda neredeyse kakhaha dönüşmüştü. Arkadaşı omuzuna dokunup, o gün en sık duyduğu “İyi misin?” cümlesini tekrarladığında, birdenbire ciddileşip:

“Hiç iyi değilim,” demişti.

Birkaç saat sonra hâlâ aynı bankta oturmaya devam ediyordu. Arkadaşı yanında değildi artık. Ne zaman gittiği hakkında da bir fikri yoktu. Hâlâ anlam vermeye çalışıyordu olanlara, fakat hayıflanmak dışında bir adım bile yol alabilmiş değildi. Hayatına 13 yıllık bir atlayışla devam edeceğini kabullenmesine rağmen, sahip olduğu hayatı kabullenmeyi başaramıyordu. İnsanın zaman içinde değiştiğini ve hayatın değişimine bu şekilde uyum sağlayacağını düşünürdü her zaman. Fakat bu öylesine acımasız bir geçişti ki, kendisi değişmeden hayatı değişmişti. Sinirlerinin boşaldığını hissederek tekrar gözlerini kapattı.

Uyandığında neredeyse boş olan bir odadaki yatağa uzanıyordu. Gayet sakin bir şekilde doğrulup, kendisini uyandıran doktora başından geçenleri anlattı. Doktor da aynı sakinlikle, sessizce dinliyordu onu.

Hastanenin en eski hastalarından biri olan yaşlı adam, bazı sabahlar kalktığında bu hikâyeyi anlatarak uyanıyordu. Hikâyede ara sıra değişen şeyler olsa da genel hatlar çoğunlukla değişmiyordu. Genç doktorun bir yıl önce geldiği bu hastanede, bıkmadan bu hikâyeyi dinlemesinin sebebiyse, yalnızca hastanın hikâyesinin hangi noktasından sonra delirdiğini merak etmesiydi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Hakan Bıçakcı

Her Şey Senin İçin > Ali: Korku Ruhu Kemirir > Mavi En Sıcak Renktir

AŞKIMIZ OLAY OLACAK

Türü ne olursa olsun, hikâyeyi sürükleyen unsurların başında ana karakterin bir şey istemesi (dramatik ihtiyaç) ve bu isteğe giden yolda bir engelle (çatışma) karşılaşması gelir. Bu ikisi tamamsa artık o karakterle kolayca özdeşlik kurulabilir. Aşk filmlerinin başrolünde de istekler ve engeller vardır. Engel bazen bir kişidir (antagonist), bazense bütün bir toplum. Onlar birbirlerini sevmiştir ama herkes onlara karşıdır. Ve mahalle küçüldükçe baskısı artar.

"Sen onda sadece kas görüyorsun"

All That Heaven Allows / Her Şey Senin İçin (Douglas Sirk, 1955)

Karlar altında, masalsı, kartpostal görseli gibi bir Amerikan kasabası. Ancak burada filizlenen bir aşk, kasabalılar tarafından masalsı bulunmaz. Sevgililerin önünde iki engel vardır: Birincisi sınıfsal fark, ikincisi yaş farkı. Yaşı küçük olan erkek olduğundan, sorun büyüktür.

Cary, iki yetişkin çocuğu olan, üst sınıftan, orta yaşlı bir kadındır. Kocasının ölümünden beri sakın bir yaşam sürmektedir. Çocukların hafta sonu ziyaretleri dışında evi sessizdir. Kendi halinde genç bir adam olan bahçıvanı Ron ile yakınlaşmasıyla hayatı renklenir. Arkadaşlıkları kısa sürede aşka dönüşür ve dedikodular başlar.

Ron yaşadığı köhne kulübeyi sıcak bir yuvaya çevirir. Bu defa yuvayı erkek kuş yapar. Cary bu evi ziyaret etmeye başlar, Ron'un arkadaşlarıyla tanışır, onlarla iyi vakit geçirir. Ama sıra Cary'nin Ron'u kendi çevresiyle tanıştırmasına gelince işler değişir. Komşuları Cary'e cephe alır. Kiskançlıkla karışık bir karşı çıkıştır bu. Herkesin birbirini tanıdığı o sevimli ortam, herkesin Cary'nin yaşamına burnunu soktuğu bir korku filmi setine dönüşür. Kasaba yerel sansasyonunu bulmuştur. Kokteyl partiler bu korkunc olayla çalkalanmaktadır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Serkan Yölcü

Yoksullar üst sınıftan gelen yabancıyı sorgusuz sualsiz kabul etmişlerdir. Seçkinlerse alt sınıftan gelen yabancıyı sorgusuz sualsiz dışlamışlardır. En büyük baskı da Cary'nin çocuklarından gelir. Kızı, "Onu hayatımızı mahvedecek kadar çok mu seviyorsun?" diye isyan eder, oğlu "Sen onda sadece kas görüyorsun," diyerek annesinin duygu dünyasını cinsel hazza indirger. Ve kazanan çocuklar olur. Cary onlar için aşkıdan vazgeçer. Sonra bu çocukların biri yurt dışına taşınır, diğeri evlenip gider. Annelerinin yalnız ve mutsuz olması umurlarında değildir. "Ahlaksız" bir mutluluğa yeğ tutulacak bir durumdur bu. Ancak finalde her şeyi göze alıp sevdiği adamın kulübesine gider Cary. Geçirdiği bir kaza nedeniyle baygın yatan sevgilisinin başucunda oturur. Ron gözlerini açıp da onu görünce "Eve gelmişsin," der. Cary'nin yanıtı da "Evet, eve geldim," olur.

"Tuhaf bir espri anlayışın var anne"

Ali: *Angst essen Seele auf* / Ali: *Korku Ruhu Kemirir* (R. W. Fassbinder, 1974)

Ali: *Korku Ruhu Kemirir*'de de herkes bir çift karşıdır. Ali ile Emmi'nin aşkına yine yaş farkı damgasını vurur. Yaşı küçük olan yine erkektir. Bu defa ikinci engel sınıfsal değil, ırksaldır.

Yalnız yaşayan yaşlıca bir Alman olan Emmi, bir gün tesadüfen önünden geçtiği göçmen barını merak eder. Masaya geçip çalan müziği sorar, Arapça olduğunu öğrenir. Emmi bu تنها barın yabancıdır, bardakilerse dışarıdaki kalabalık kentin. Arkadaşlarının takılmasıyla Ali, Emmi'yi dansa davet eder. Emmi çekinerek teklifi kabul eder ve siyah paltosunu çıkarır. İçinden sarı-beyaz desenli elbisesi çıkar. Ali, daha ilk dakikadan onun hayatını renklendirmiştir.

Boş barın ortasındaki bu tutuk dans esnasında tanışırlar. Ali iki yıl önce Fas'ın güzel ama hiç iş olmayan küçük bir kasabasından gelmiştir. Asıl adı Ali değildir. Almanlar tüm Araplara kısaca "Ali" demektedir. Kocası yıllar önce ölen Emmi ise bir firmada temizlik işçisi olarak çalışmaktadır. Üç çocuğuyla da pek görüşmemektedir. Bardakiler bu dansı yadırgayan bakışlarla izlerler. Yadırgama hâlinin dışarıda çığ gibi büyüyeceği açıktır.

Genç adam, yaşlı kadını eve bırakır. Emmi yağmur dinene kadar Ali'yi yukarı davet eder. Meraklı bir komşu hiç vakit kaybetmeden binadaki dairelerden birine koşup Emmi'nin yukarıda bir yabancıyla beraber olduğunu söyler ve ekler: "Siyah biri!"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Ali'nin küçük bir dairede beş kişiyle birlikte yaşamakta olduğunu öğrenen Emmi, karşısındaki adama acıyıp gece kendisinde kalabileceğini söyler. Ali o gece orada uyur. Ve sonraki geceler de.

Emmi iş yerindeki arkadaşlarına yeni sevgilisinden üstü kapalı olarak bahsedince tepki çeker. İçlerinden biri, kendisi aynı durumda olsaydı utancından öleceğini söyler. Yabancı işçilerin tek istedikleri seks ve paradır çünkü. Emmi kızına açılır. "Ben âşık oldum. Bir Faslı'ya. Benden 20 yaş küçük. Belki de daha fazla." Kızının yanıtıysa, "Tuhaf bir espri anlayışın var anne," olur. Kızının kocası da azılı bir yabancı düşmanındır. Ona göre "onların hepsi domuz"dur. (Yabancı düşmanı koca rolündeki Fassbinder, gerçek hayatta Ali rolündeki Ben Salem'in sevgilisidir.)

Emmi, Ali'nin evdeki varlığının tepki çekmemesi için yakında evleneceklerini söyler sanırlar. Ali de bu fikri sever. Onu Arap arkadaşlarıyla tanıştıır, yemek yerler. Emmi de Ali'yi ailesiyle tanıştıır. Tıpkı *Her Şey Senin İçin*'de olduğu gibi, iki cepheyi de aynı sırayla görür ve aynı tepkilerle karşılırsız. Ali'nin arkadaşları Emmi'yi hemen kabullenirler. Emmi'nin çevresinde durum farklıdır. Herkes dehşete düşmüştür. Bir oğlu hürsından televizyonu tekmeleyp parçalar. (*Her Şey Senin İçin*'de ise çocuklar aşkından vazgeçen anneye teselli olarak televizyon almışlardı.) Ali'nin karşılaştığı tepkiler aile üyeleriyle sınırlı değildir. Bakkal, istediği bir ürünü anlayamayınca ona "Git biraz Almanca öğren, öyle gel," der. İş arkadaşları da onları birlikte gördükten sonra Emmi'yi dışlamaya başlarlar.

Çıktıkları bir seyahat dönüşü, sihirli değnek değmişçesine herkes onları kabullenmeye başlar. Ancak bu bir peri masalı değildir. İnsanlar birden iyi olmaya karar verdikleri için değil; kendilerince çıkarları olduğu için kabullenirler bu çift. Bakkal tüm müşterilerini yeni açılan süpermarketlere kaptırmaktadır. Komşuların kilerde boş yere ihtiyacı vardır. Emmi'nin geliniyse işe başlayacağı için gündüzleri bir bakıcıya ihtiyaç duyar. Açık ırkçılık, yerini örtük ırkçılığa bırakmıyor sadece. Ve engelin ortadan kalkmasıyla ilişki heycamını kaybeder. Ali başka kadınlarla buluşur, eve sarhoş döner.

Film, başladığı barda biter. Emmi aynı masaya geçip yine kola ister. Dans ettikleri şarkıyı çaldırır. Yine dans ederler. Ama Ali birden yere yığılır. Hastanede, midesinde ilerlemiş ülser olduğu ortaya çıkar. Kaynağı streştir. Yaşlı kadın, ona stressiz bir hayat yaşatmak için genç adamın ellerini tutar.

"Basit ama çok güzel"

La Vie d'Adèle / Mavi En Sıcak Renktir (A. Kechiche, 2013)

Adèle ile Emma'nın aşkının ilk engeli bir fark değildir. Aksine hemcins oluşlarıdır. Ancak Fransa gibi medeni bir coğrafyada ve günümüz koşullarında bu bir engel olmaktan çıkmıştır. İkinci engelse coğrafya ve zaman tanımayan

türdendir. Sınıf farkı. Cinsel tabuları kırmayı başaranlar, sınıfsal tabuların altında kalmaktan kurtulamazlar.

"Mavi Melek" (Julie Maroh, 2010) adlı gri-mavi bir Fransız grafik romandan uyarlanan *Mavi En Sıcak Renktir*'de Adèle'i yakın planlarla takip ederiz. Lise hayatından, ev hayatından, erkek arkadaşıyla yaşadıklarından alelade kesitler. Sonra mavi saçlı bir kızın ilgisi denkleme katılır. Sokakta karşılaşp bakışırlar. İkinci karşılaşmaları barda olur. Mavi saçlı kızın adının Emma olduğunu öğrenir Adèle ve sanat okuduğunu duyunca en sevdiği ressamın Picasso olduğunu söyler. Sanat öğrencisinin küçümseyen, sofistike bakışları eşliğinde.

Kısa sürede sevgili olurlar. Adèle, Emma'nın annesi ve üvey babasıyla tanışır. Beyaz şarap içip istiridye yerler. Onların karşısında öpüşürler. Emma, Adèle'in ailesiyle tanıştığında sevgili olduklarını söyleyemez. Spagetti bolonez yerler. Emma'nın kendisine ikram edilen bu yemekle ilgili yorumu "Basit ama çok güzel," olur. Adèle'i kast eder gibi.

Kısa sürede ilişkideki eşitlik bozulur. Emma iktidar sahibi pozisyona geçer. Ve ikinci bölümde Adèle evinin kadını olur ama hiçbir şekilde bu role giremez, bir tür nesneye dönüşmeye direnir sürekli olarak. Ancak direnmesi bir işe yaramaz. Birbirine tutulan iki genç kadın arasındaki aşkın sınıfsal kodlar arasına sıkışarak ezilip parçalanışını izleriz yine.

Bu noktada Huxley'in *Cesur Yeni Dünya*'sı hatırlanabilir. Gelecekte geçen bu kara romanda bireyin kendisi yok edilse de süren macerası anlatılır. Kuluçka ve Şartlandırma Merkezi'nde üretilir insanlar ve bu merkezin kapısında "Cemaat, Özdeşlik, İstikrar" yazar. Anlatılan dünyada da cinsel tabular yıkılmıştır. Cinsellik tamamen serbesttir. "Sex, drugs and rock'n roll" devlet politikası hâline gelmiştir. Ancak bu abartılı kehanette de sınıfsal tabular yerli yerindedir. Kast sistemi bellidir: alpha, beta, gamma ve epsilonlar. *Mavi En Sıcak Renktir* bu yönüyle *Cesur Yeni Dünya* ile dirsek temasındadır.

Film boyunca karşımızda bir çift yerine iki taraf vardır. Yönetmen tarafları incelleme ayırır. Bir taraf istiridye diğer taraf spagetti yediği, bir taraf kendi normlarını toplumun normlarının önüne koymayı Sartre'dan diğer taraf Bob Marley'den öğrendiği, bir taraf sanattan "anlarken" diğer taraf yaşamakla meşgul olduğu için bir taraf diğer tarafa tepeden bakmaya başlar. Ve bir taraf eril bakışın kof kibrine öyle bir teslim olur ki, sonunda kendini diğerinin nû resmini yaparken bulur.

"Sanatçı" olmanın özgüveniyle tepeden bakma ehliyetini cebine koyan kadına öğretilen bilgilere göre mavi soğuk renkler arasındadır. Zevkler ve renkler tartışılmaz diyen net ve akademik bir tavidir bu. Ama film bu konuyu tartışmaya açmaktan yanadır. Renk skalasına göre mavi soğuk renkler arasında yer alsada, kategorizasyonları bir yana bırakmayı becerebilirsek, belki de mavi en sıcak renktir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Dünya edebiyatının seçkin eserleri Dergâh'ta.

#DergâhDünyaEdebiyatı

www.dergah.com.tr

@dergahyay

/dergahyay

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

DERGÂH

MITOLOJİNİN ÖTEKİLERİ - 1

MEDUSA

Mitoloji gerçek manada bir deryadır. İçine girip birkaç kulaç attıktan sonra artık kontrol elinizden kaç-
çar. Kendinizi bir anda açıklarda bulursunuz. Ne ara bu kadar yüzdünüz? Ne ara bu kadar derinlere açıldınız? Far-
kında bile olmazsınız. Nihayetinde öyle bir yere gelirsiniz ki denizin ortasında bir sınırın çekildiğini görürsünüz.
Hani o tatlı su ile tuzlu su birbirine karışmasın diye doğa tarafından çizilen sınır gibi... İşte bu sınırın bir tarafın-
da "iyiler" diğer tarafında "kötüler" vardır. Bu yazımızdan başlayarak ara ara "iyiler" ile "kötüler" konusunu işleyece-
ğiz. Bu nitelermeler ne kadar yerinde? Kötüler gerçekten kötü, iyiler gerçekten iyi mi? Bu sorulara cevap arayacağız.
Bunlardan ilki Medusa... Gorgonlar olarak bilinen 3 kız kardeşten biridir. Yılan saçları ve kendisine bakanları taşla çeviren
lanetli gözleriyle tanınmaktadır. Tasviri **korkunç** olduğu gibi kendisi de kötü ruhlu bir canavar olarak kabul edilmektedir.
Peki Medusa gerçekten kötü müdür? Biz onu canavar olmaya götüren hikâyeyi anlatalım, cevabını kendiniz verin.

Medusa ve iki kardeşi, Gorgonlar olarak bilinen halkın son mensuplarıydı. Gorgonlar da tıpkı Amazon-
lar gibi kadınları savaşa yatkın olan bir halktı. Narin yapılarına karşın savaşçılardan daha iyi ok kullanırlardı. Savaş-
lar bitmiş olduğundan onlar da artık huzurlu bir hayata yönelmiş, insanlarla iyi geçinerek yaşamaya çalışıyorlardı.
Medusa, tanrılar içinde Athena'yı kendisine yakın bulurdu. Onu gerek güzelliği gerek zekası gerek de savaşçılığıyla ken-
disine örnek alırdı. O yüzden sık sık Athena için inşa edilmiş tapınakta vakit geçirir, ona hürmetini sunar. Medusa yine
bir gün adaklarını tamamlamıştı ki tapınağın rahibi yanına geldi:

"Güzeller güzeli Medusa; sana bir şey söylemek istiyorum."

"Buyurun efendim, sizi dinliyorum."

"Tanrılar sana eşsiz bir güzellik bahsetmiş. Güzellik hemen her insanın sahip olmak isteyeceği bir özelliktir. Ne var
ki güzellik nimet olduğu kadar zordur da. Beraberinde aşırı ilgiyi, kıskançlığı ve fenalığı da getirebilir."

"Haklısınız efendim, ben de bunu bir nimet olarak görüyor, gelebilecek fenalıklardan da sakınmaya çalışıyorum."

"Seni korkutmak istemem ama kulağıma gelen fısıltılar yakın zamanda taliplilerin yüzünden tatsızlıklar yaşanacağı
yönünde."

"Ne önerirsiniz peki? Sizin düşünceleriniz benim için çok kıymetli."

"Ben sana bu tapınakta rahibe olmanı, kendini Athena'ya adanmanı öneririm. O seni koruyacak ve sana ebedi saadeti
sunacaktır."

Medusa cevap vermedi ama aslında onun da içinde böyle bir istek yatıyordu. Gece rüyasında Athena'yı görünce
bunu bir işaret olarak algıladı ve ertesi gün tapınağa gidip kendisini Athena'ya adadığını bildirdi. O günden sonra Medusa
artık bir rahibeydi. Bu, Medusa'nın ölünceye dek evlenmeyeceği, bakire olarak hayatını sürdüreceği anlamına geliyordu.
Bu kararı her yerde konuşuldu, öyle ki tanrılar meclisinde dahi sözü edildi. Athena'nın göğsü bu konuşmalara şahit ol-
dukça kabarıyordu.

Athena'ya karşı beslediği ilgiyle bilinen Poseidon, övgüyle sözü edilen güzelliği, Medusa'yı merak etmiş-
ti. Denizatlarının çektiği arabasıyla soluğu Sarpedon Adası'nda aldı. Tapınakta biraz dolaştıktan sonra Medu-
sa'yı gördü. O an hakkında konuşanların az bile olduğuna kanaat getirdi. Tanrısal bir güzellikti bu. Üzerin-
de bir çift gözün dikili olduğunu hissedene Medusa, arkasını döndü ve Poseidon ile göz göze geldi. Saygıya diz
çöktü ama içine tarif edemediği bir korku yerleşmişti. Başını kaldırdığında Poseidon'un orada olmadığını gördü.
Öte yandan Zeus, Poseidon'un Sarpedon Adası'na yaptığı ziyaretten haberdardı. Bu ziyareti yenileri de takip edince bu
durumu Athena'yla paylaşmaya karar verdi. Athena, hem kendisine olan ilgisini bildiği Poseidon'un başka birine ilgi gös-
termesini hem de Medusa'nın o güne dek görmezden geldiği güzelliğini kıskanıyordu. Poseidon ile yüzleşmeye karar verdi.

Olimpos, ikili arasında cereyan eden sert bir tartışmaya sahne oldu:

"Poseidon, Sarpedon'da, benim tapınağının etrafında ne işin vardı?"

"Ben, denizlerin tanrısıyım Athena ve Sarpedon da bir ada... Oradan geçmemin senin tapınağınla bir ilgisi yok.
Evhamlanman ve tepki göstermen yersiz."

"Bir ölümlüye aşık olacak kadar zayıf bir karaktere sahip olmadığını umuyorum. Sakın aciz arzularına yenik düşüp
o adayı ve tapınağı kirletmeye kalkma! Senin için hiç iyi olmaz!"

"Bu ne saçmalık? Bu ne cüret? Haddini aşma Athena!"

"Tekrar ediyorum; tapınağımdan da o rahibeden de uzak dur!"

Poseidon, bu tartışma sonrası kendisini aşağılanmış hissediyordu. Athena'ya karşı kin ve öfkeyle dolmuştu. Kimse
Poseidon'a, hükmettiği denizlerde sınır çizemezdi. Arabasına bindi, deniz atlarını kamçıladi ve beyaz köpükler üzerinde
Sarpedon'a doğru yol aldı. Adanın tapınağa yakın bir kıyısına yanaştı, arabasından indi ve doğru tapınağa yöneldi. Karanlık
çökmüştü, tapınak tenhaya. Tapınağa girer girmez merdivenlerindeki Medusa'yı gördü. Hem bu güzel rahibeye duyduğu

arzu hem de Athena'ya olan öfkesiyle kontrolünü kaybedip Medusa'ya saldırdı. Zavallı Medusa, gözyaşları içinde kendisine dokunmaması için Poseidon'a yalvardı ama denizlerin tanrısı, dinlemedi durmadı. Bu kutsal mekânın basamaklarında, kendisini ölünceye dek Athena'ya adanmış olan Medusa'yı işgal etti. Poseidon kirli emelini gerçekleştirdikten sonra hızla oradan ayrıldı. Ardında ise ruhen ve bedenlen çökmüş bir kadın bırakmıştı. Medusa odasına çekildi, hiç durmadan ağlıyordu. İnandığı tanrılardan birinin yaptığına mı yoksa tapınağa adım atarken verdiği söze sadık kalamadığına mı üzülün bilemiyordu. Hâlbuki bu mekâna sığınmasının yegâne sebebi fenalığa uğramama arzusuuydu. Fakat insan bazen ne yaparsa yap-sın fenalıktan kaçamıyordu. Hele ki ona fenalık etmeye karar veren bir tanrı ise...

Athena, olaydan haberdar olunca çılgına döndü. İkili arasında yaşanabilecek bir savaş ancak Zeus'un devreye girmesiyle önlenilebildi. Hırsını alamayan Athena soluğu Sarpedon'da aldı. Tapınağa vardığında Medusa'yı kendi heykelinin ayaklarına kapanmış hâlde buldu. Onun bu perişan hâli bile Athena'nın içindeki öfkeyi soğutmaya yetmedi. "Ayağa kalk," dedi. Çaresiz Medusa kendisine söyleneni yaptı. İlk olarak herkesin çok beğendiği saçlarını yılanla döñüstürdü. Sonra kimsenin bakmaya doya-mayacağı gözlerini lanetledi. Artık Medusa'nın gözlerine bakanlar taşa döñüşeceklerdi. Son olarak da vücudunun belden aşağısını yılanla döñüstürdü.

Athena, bununla da yetinmeyerek Medusa'nın kardeşleri Stheno ve Euryale'yi de aynı şekilde lanetledi. Üç Gorgon kardeşi birbirlerinden ayrı olarak uzak diyarlardaki adaları hapsedti. Günler, aylar geçti. Gorgonların geçmişteki güzellikleri unutuldu ve artık birer canavar olarak anılır oldular.

Mitolojinin o büyüü, masalımsı hikâyelerinden oldukça farklı, oldukça sarsıcı bir hikâyedir Medusa'nın. Başlık-taki "ötekiler" vurgusuyla girişte belirttiğimiz "iyiler" ve "kötüler" nitelemelerini çok güzel yansıtan bir mittir Medusa'nın öyküsü. Gerek Poseidon gerekse de Athena; Yunan panteonunun önemli tanrılarıdır. Her ikisi için de övgü dolu ilahiler yazılmış söylenmiş, adlarına tapınaklar, heykeller dikilmiştir. Yani bir nevi doğruluğun ve iyiliğin sembolleridirler. Oysa biri, diğerine ait tapınakta büyük bir kötülüğe imza atması, diğeri de bu kötülüğün hesabını failden değil mağdurdan sormuştur. Medusa'yı bugün lüks bir markanın logosu, bir Hollywood filmi ya da Perseus'un hikâyesi vasıtasıyla tanıyanlar, onun kafası kopartılması gereken bir canavar olduğunu sanmaktadırlar. Başta belirttiğimiz "iyi" ile "kötü" arasındaki sınır da işte tam burada birbirine karışır. Medusa'yı kendisini tanrıçasına adayan masum bir rahibe olarak mı göreceğiz yoksa kendisine bakanları taşa döñüstüren, ustaca kullandığı yayından çıkan oklarla can alan yılan saçlı şeytani bir varlık olarak mı?

Bir önceki sayıda, yazımı "Tanrıların yolunu ululamaya devam edeceğiz" diye bir cümle ile bitirmiştım. Bu cümle emeğe ve fedakârlığa sunulmuş bir övgüyü yalnızca. Yoksa tanrıları, tüm yaptıklarıyla ululamayı elbette doğru bulmuyoruz. Yazılarımızda ve kitaplarımızda defaatle belirttiğim üzere pagan tanrılarını, semavi dinlerin tanrısından ayıran en büyük özellikleri kusurlu olmalarıdır. Bunu unutmamak gerek. Aktardığımız mitte de anlaşılacağı üzere iyiliğin ve kötülüğün göreceli olduğu düşüncesindeyim. Yılların de büyük kötülükler yapabildiğini, kötülerin özünde kötü olmayabileceklerini bilmekte fayda var. Mitoloji; hayatın yansıması, insanlığın aynasıdır. Tarih boyunca karşılaşılan sorunları, çelişkileri, hataları ve o hataların sonuçlarını mitlerde görmekteyiz. İyi de bizim, kötü de... Devir değişse de medeniyet ilerlese de erdemleri olduğu kadar zaafaları da içimizde barındırmaya devam ediyoruz. Doğrumuzla, yanlışımızla, günahımızla, sevabımızla insanız çünkü. İyisiyle kötüsüyle bir yılı geride bıraktık ve yeni bir yıla girdik. Dünü, bugünü, yarını; en az bunlar kadar önemli olmak koşuluyla birbirimizi anlamak dileğiyle...

Yeni yılınız kutlu olsun!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

YAŞAM VE ÖLÜMÜN ÖTESİNDE

Temmuzun kıvıldamayan ağaçları; çakıldan daha fazla tanesi olan tek kollu her bir yaprak sapına tutunmuş rüzgâr. Yazın çorak dağlarının göbek şekilli tepelerindeki ölü şehvet. Bekle. Olamaz. Bir kez daha şarkı söyleyelim. Ah ne tatlı bir rüya!

Atım oraya ilerliyordu. On bir yıllık yokluktan sonra nihayet o gün Santiago'ya, doğduğum köye yaklaşıyordum. Mantıksız zavallı ilerliyordu ve ben, dört ayaklının pürdikkat kulakları ve dans eder gibi görünen toynak vuruşlarıyla aynı yerde dönerek, belki de aynı sıradaglardan geçerek, güzergâhın ve bilinmezliğin huzursuz eden gizemli duyguları içinde, varlığını derinliklerinden emek sarf etmiş parmaklarıma kadar, iki yıl evvel ölen annem için ağlıyordum. Artık süründen ayrılmış ve yollara düşmüş evladın geri dönmesinde bir sakınca yoktu. Tüm bölge, iyi iklim, limon rengi akşamın meyvelerinin rengi ve burada bulunan çiftliklerden bazıları benim ruhumu hatırlıyordu. Hepsî nostalgik coşkularla beni huzursuz etmeye başlıyordu ve başlangıcı belli ama sonu olmayan anne sütünün hazır bulunduğu meme ucunu burnum ile eşelemek için neredeyse dudaklarımı ısıltmama neden olacaktı; evet, hazır süt, ölümün ötesinde bile.

Çocukken, annemle kesin buralardan geçmişimdir. Evet. Kesinlikle. Ama yok. Annem bu tarlalardan geçerken yanındaki ben değildim. Ben o vakitler çok küçüktüm. Babamla gelmişim, bunun üzerinden ne kadar zaman geçmiş! Of... O zaman da temmuzdu, Santiago festivaline yakın bir zamandı. Anne ve baba atları üzerinde gidiyorlardı; babam öndeydi. Kraliyet yolu. Babam aniden önüne çıkan bir maguey kıvrımıyla çarpışmamak için yoldan çıkarak bir kaza atlattı:

"Hanım... Dikkat et!"

Ancak benim zavallı annemin vakti olmadı ve at eyerinden yoldaki taşların üzerine savruldu. Onu köye sedyeyle getirdiler. Ben annem için çok ağlıyordum ama ona ne olduğunu bana söylemiyorlardı. İyileşti. Şenlik gecesinden gün ağarana kadar mutluymuş ve gülümsüyordu. Artık yatakta değildi ve her şey çok güzeldi. Artık ben de annem için ağlamıyordum.

Ancak şu an, onu böyle hasta, yatalak, beni daha çok severken, bana daha çok şefkat gösterirken, minderlerinin altından ve komodinin çekmecesinden şekerleme çıkarıp bana verirken hatırlayıp daha çok ağlamaktaydım. Santiago'ya yaklaştıkça, orada, onu fakir bir mezarlıkta olgun ve dedikoducu hardal bitkilerinin altına gömülü ve yalnızca ölü olarak bulacağım o yerde düşündükçe daha çok ağlamaktaydım.

Annem öleli iki yıl oluyordu. Onun ölüm haberini ilk Lima'da almıştım, tıpkı bu kadar kötü bir kaybın olası acılarını hafifletmek için babamın ve kardeşlerimin bir amcamızın çiftliğine doğru yola çıktıklarını öğrendiğim gibi. Çiftlik dağın en uzak bölgesinde, Maranon Çayı'nın öteki tarafında bulunuyordu. Santiago'dan çiftliğe, sonsuzluğa uzanan sarp sıradagların patikalarını, vahşi ve balta girmemiş ormanları aşarak oraya gidecektim.

Atım aniden homurdandı. Toz hâline gelmiş bitki sapları hafif bir rüzgârla gözlerimi kör edercesine üzerine gelmişti. Bir arpa bulutu. Ardından Santiago, kayalıklı havzasında, yatay güneşte koyu kestane rengine bürünmüş çatılarıyla beni kucaklıyordu. Mezarlık, doğu yönünde, Brezilya sarısı dağlık burunlu bir arazi hududu üstünde, bu saatte meridyen ötesi altıncı boyayla şekillenmişcesine görünüyordu ve ben daha fazla ilerleyemedim. Gaddar hüzün beni hiç teselli etmeden her defasında daha güçlü bir şekilde sarmaladı.

Köye geceleyle birlikte vardım. Son köşeyi döndüm ve evimin bulunduğu sokağa girdiğimde kapının taşlığında yalnız birinin oturduğunu gördüm. Yalnızdı. Oldukça yalnız. Öyle ki, ruhumun esrarengiz acısını susturarak beni korkuttu. Bunun nedeni, karanlığın gücüyle neredeseyse hareketsiz duran yuzurum badanalı duvar süslemesine iştirilmiş sureti de olabilirdi. Anlık sinirin neden olduğu heyecan gözyaşlarımı kuruttu. İlerledim. Taşıktan büyük abim Angel çıktı ve çaresizce beni kolları arasına aldı. İşleri nedeniyle çiftlik evinden buraya gelişi birkaç gün oluyordu.

O gece, bir fakirhane yemeginden sonra şafak sökene kadar sabahladık. Odaları, koridorları ve evin her bir köşesini gezdim. Angel o sevimli ve devasa ihtiyaç evi benim dolaşmaktan aldığım şevkle gezmek için hâlâ gözle görülür bir çaba sarf ediyordu. Hayatın ta kendisi olan geçmişin o büyüleyici köşelerine gidenlerin çektiirdikleri içkenceden hoşlanır gibi bir hali vardı.

Angel, Santiago'da konakladığı günler boyunca evde yalnız kalıyordu, orada, dediğine göre her şeyin anne öldüğündeki gibi el değmeden durduğu o yerde. Sanki bana, ölümcül acı vuku bulmadan önceki sağlıklı günlerin nasıl geçtiğini ve onun ölüm öncesi ızdırabını anlatmak istiyordu. Kardeşlerin anlayabileceği türden bir kucaklaşma o âna kadar kaç kez içimizi deşmiş ve feryadın donmuş şefkati yeni gözyaşlarını kaç kez yerinden oynatmıştı!

"Ah, bu kiler, annemden üçkâğıtçı gözyaşlarımla ekme istediğim yer!" Eskimiş sade rafların bulunduğu ufak bir kapıyı açtım.

Peru kırsalındaki tüm eski yapılarda olduğu gibi, her kapı neredeyse her zaman bir taşlığa, ana kapının yanına açılır ki ben bunu bir kez daha anıyordum. Orada, hiç şüphesiz sayısız keze doldurulmuş ve onarılmış olan ve çocukluğumun

unutulmazlarından biri olan o kilerlerden biri duruyordu. Müttevazı kapıyı açıp taşlığa oturduk ve elimizde tuttuğumuz uzun mesafeli feneri de oraya yerleştirdik. Fenerin ışığı Angel'in zamanla bitap olmuş görünen yüzüne dolu dolu çarptı, gece ilerledikçe yaralarımızı daha çok yeşerttik ta ki şeffaf görüne kadar. Onun sakallarını ve sert elmacık kemiklerini okşadım ve sabrını zorlayarak öptüm, işte o an gözleri tekrar yaşlarla doldu.

Bir yaz mevsimi taşraya uzak bir yerlerden gök gürültüsü etmeden gelen bir zerre geceye içini döktü. Göz kapaklarımı ovuşturup Angel'e döndüm. Orada ne o ne el feneri ne taşlık ve ne de başka bir şey vardı. Hiçbir ses dahi duymadım. Kendimi tüm duyulardan arınmış ve tek bir düşünceye indirgenmiş hissettim. Kendimi bir mezarda gibi hissettim.

Sonra abimi, el fenerini ve taşlığı tekrar gördüm. Ancak Angel'in yüz ifadesini rahatlamış, sakinleşmiş gördüğümü sandım ve -belki de yanılıyordum- önceki sıkıntı ve zayıflığından kurtulup yeniden doğmuş gibiydi de denebilir. Tekrarlıyorum, bu belki de benim zihnimin bir yanılsamasıydı çünkü böyle bir değişime anlam verilemez.

Annemi hâlâ görüyör gibiyim -iç çekerek ağlamaya devam ettim- zavalcılık bana yardım etmek ve beni teselli etmek için ne yapacağını bilmez bir hâlde: "Yakaladım seni, yalancı; gizli gizli gülerken ağladığını söylemek istiyorsun." Ve beni hepinizden çok öperdi, ben en sonuncu olduğum için!

Acı dolu sabahlamanın sonunda Angel bana yeniden yıkılmış ve sanki o zerreden önceki gibi, akıl almaz derecede zayıflamış gibi geldi. Hiç şüphesiz, meteorun sert ışık darbesinin gözlerimde yol açtığı bir sapma yüzünden problem yaşıyordum. Yüzündeki o rahatlama ve canlılık gerçek olamazdı.

Ben çiftliğe doğru yola çıktığımda, Santiago'ya gitmesini gerektiren işler dolayısıyla birkaç gün daha orada kalacak olan Angel ile vedalaşırken yeni günün kutup ışığı henüz ortaya çıkmamıştı.

Yolun ilk etabının sonunda beklenmedik bir şey oldu. Hanın taşlığına sırtımı yaslamış dinleniyordum, birdenbire kasabalı ihtiyar bir kadın belirdi ve bana korkunç bir şekilde baktı ve acıyarak sordu:

"Yüzünüze ne oldu beyim? Yüzünüz kanla kaplı gibi, aman Tanrı'm!"

Oturduğum yerden zıpladım. İkna olmak için aynaya gittiğimde yüzümün ufak, kurumuş kan lekeleriyle dolu olduğunu gördüm. Korkunç bir ürperti hissettim, kendimden koşarak kaçmak istedim. Kan mı? Nereden çıktı? Onları ağlayan Angel'in yüzünden topladım... Ama... Hayır. Hayır. Bu kan nereden geliyordu? Göğsüme bin tane önsezi düğümleyen korku ve dehşeti anlamlandırmak. Hiçbir şey kalbimi sarsan o durumla karşılaştırılmaz. Ne şimdi bunu dile getirebilecek bir kelime bulunabilir ne de hiçbir zaman. Ve gün bugün, o bana ait olmayan kan yalnız başıma yazı yazdığım odada, yüzüm kana bulanmış, viranedeki ihtiyar ve yol ve ağlayan abim ve onun öpmediği ve merhum annem ve...

Önceki satırların altını çizdiğimde hızla, soluk soluğa ve soğuk terler dökerek balkona kaçtım. Bu kıpkırmızı gize-min anısı o derece korkunç ve ezici...

Ah o unutulmaz barakadaki kabus gecesi, merhum annemin imgesinin ucu olmayan, görünür görünmez kopan tuhaf iplerin zoruyla etkilediği ve Angel'i sonsuza değin parlak yazıklar dökerken gördüğüm kabuslar.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://fantey.org>

Yola koyuldim. Sıradaglar ve dagların sıcak topraklarında yavaş tempoyla bir hafta ilerledikten ve Maranon Çayını geçtikten sonra bir sabah çiftliğin topraklarına girdim. Bulutlu gökyüzü, uzaklardan gelen gök gürültüleri ve güneşli kuyruklu yıldızlarla yankılanıyordu.

Yola bakan evin araç kapısının bitişiğindeki hayvan barınağının yanında attan indim. Huzurlu sessizlikte ve kurumlu dağın hüzününde bazı köpekler havladılar. Yalnız, ormanların en derin yerine inşa edilmiş bu malikâneye ne kadar zaman sonra geri dönüyordum!

Masifleri içeren yöneten ve çağırın, tedirgin olmuş evcil kuşların alarm çığlıkları arasında bir ses, art arda hapşırın toynaklı, bitkin ve titrek hayvan tarafından tuhaf bir şekilde koklanmışçasına belirdi. Kulaklarını öne doğru neredeyse yatay bir şekilde uzattı ve asabileşti, kaçmak için yuları elimden almaya çalıştı. Devasa kapı kapalıydı. Kapıyı neredeyse mekanik bir hareketle kaldım. Az önceki ses iç duvarlara doğru ilerlemeye devam etti ve kapıdaki kocaman yapraklarda ürkünç bir gürültüye neden olduktan sonra bu korkunç kapı zili gelip yirmi altı yılının önünde, beni ebediyetin ucuna getirip durdu. Kapılar her iki yana doğru açıldı.

Bu akıl almaz, hayat ve ölüm yasalarını ortadan kaldıran, her tür olasılığı aşan olay üzerine hızlıca düşündüm; bek-lenti ve inanç kelimeleriyle tuhaf ve sonsuz arasında, yer ve zamanın karşı koyulamaz ayrımı; bilinmez bir ahenksiz ahenk yüzünden ağlamaya neden olan yıldız kümesi!

Annem beni karşılamak üzere ortaya çıktı!

"Oğlum!" dedi hayretle.

"Yaşıyorsun? Dirildin mi? Cennetin Efendisi, neler görüyorsunuz?"

Annem! Ruh ve beden olarak annem. Yaşıyor! O kadar canlıydı ki bugün düşündüğümde bile, o an onun varlığı karşısında beni aniden ihtarlaştıran iki sefil dolu tanesinin burun penceremden içeri girdiklerini ve yaşlı bir hâlde belimi bükene değin düşüp kalbimde ağırlık yaptıklarını hissetmişim. Sanki kaderin yazgısını inanılmaz bir şekilde değiştiren bir güçle annemin yeni doğmuş; benimse çok eski zamanlardan buraya yeni gelmiş olduğumu ve bu hissin bende anneme karşı babacan bir duyguya neden olduğu hissettim.

Evet. Annem oradaydı. Baştan aşağı siyah giyinmişti. Canlıydı. Artık ölü değildi. Bu mümkün müydü? Hayır. Mümkün değildi. Hiçbir şekilde. Bu kadın annem değildi. Olamazdı. Ve sonra, beni görünce ne demişti? Yoksa benim ölü olduğumu mu sanıyordu?

"Canım evladım!" Annem, her gelip gidişimde beni avuttuğu malum feryat ve çığlık ağılamaya başladı ve koşarak beni bağrına bastı.

Ben taş kesilmiştim. Sevgi dolu kollarını boynuma atışını, beni hevesle ve sanki yemek istermişçesine öpüşünü ve yüz hatlarının acı acı ağladığını ve içime bir daha akmayacak olan sevisini gördüm. Benim duygusuz kaba yüzümü iki eline alarak, yüz yüze bakarak, sorularımı bitirircesine öylece baktı. Ben de, birkaç saniye sonra ağlamaya başladım, ancak ne yüz ifadem ne de tavrımı değiştirmeden; gözyaşlarım heykelin gözkapaklarından dökülen saf suya benziyordu.

Sonunda ruhumun dağınık tüm ışıklarına odaklandım. Birkaç adım geriye gittim. O zaman kalbimin kabul etmek istemediği, tanımadığı ve korktuğu bu anneliğe teslim olmamak için Tanrı'ya yalvardım; o ana kadar benim de henüz bilmediğim en kutsal olan ne varsa o şeyin huzuruna çıktım. Tüm varlığı karşısında; örne yaklaşp uzaklaşan çekicinin temposuyla, evladın annenin karnından ayrıldığında attığı ilk çığlık gibi ve aynı anda her ikisi arasında yüzyıllar boyu süregelen bir kılavuzun, bir işaretin dünyada var olduğunu belirtircesine ve ona bu işareti verircesine sessiz bir çığlık attım. İstemsizce inledim:

"Asla! Asla! Benim annem öleli uzun zaman oldu. Olamaz..."

O benim bu sözlerim karşısında sanki benim ben olduğumdan şüphe eder gibi korkmuş bir hâlde devam etti. Beni yeniden kolları arasına aldı ve her ikimiz de o zamana kadar hiç kimsenin ağlamadığı ve ağlayamayacağı bir feryatla ağlamaya devam ettik.

"Evet," diye tekrarlıyordum. Benim annem öldü. Abim Angel de biliyor bunu.

Ve o anda yüzümde beni uyaran kan lekeleri sanki başka bir dünyanın işaretleriymişçesine zihnimden geçtiler.

"Ama yüreğimin biricik evladı!" O, neredeyse güçsüz bir şekilde fısıldıyordu. "Sen benim ölen ve tabutunda kendi gözlerimle gördüğüm oğlum musun? Evet. Sensin, sensin işte! Tanrı'ya inan! Kollarıma gel! Ne oldu ama? Ben senin annem, görmüyor musun? Bana bak! Bana iyi bak! Bana dokun, oğlum! Yoksa inanmıyor musun?"

Onu dikkatle bir kez daha izledim. Ak düşmüş tatlı saçlarına dokundum. Ve hiçbir işe yaramadı. Ben hiçbir şeye inanmıyordum. "Evet, seni görüyorum," diye cevapladım "Sana dokunuyorum. Ama inanmıyorum. Bu kadarının olması imkânsız."

Ve tüm gücümle güldüm!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Dostoyevski'nin unutulmaz eserleri Kitapyurdu Sesli Kitap'ta.

İlk 30 gün ücretsiz dinlemek için uygulamamızı indirin.

Sınırsız aylık abonelik sadece 9,99TL!

Mehmet Ali & Akşamsefası

Nilgün Taylan

BÜYÜK İSKENDER'İN BÜYÜK AŞKI

1954 yılında doğan Norveçli yazar Thorvald Steen her ne kadar romanlarıyla bilinse de onun pek çok edebi kulvarda boy gösterdiğini biliyoruz. Öyküler, şiirler, denemeler, çocuk kitapları, tiyatro oyunları... Steen oldukça üretken bir yazar. Üstelik yazdıkları sadece okurlarca değil, edebiyat çevrelerinde de sevilir. Layık görüldüğü onlarca ödülün yanında Norveç Yazarlar Birliği'nin bir dönem başkanlığını da yürütmesi bunun bir göstergesi olsa gerek.

Steen'in kitaplarının yirmiden fazla dile çevrilip yaklaşık elli ülkenin raflarına girmiş durumda. Bizim onunla ilk tanışmamızsa Can Yayınları aracılığıyla oldu. 2000 yılında çevrilen *Darwin'in Peşinde* adlı romanı okurlarca rağbet görmese de Steen'in isminden bahsedilmeye başlanmıştı. Devam eden yıllarca birkaç kitabı daha farklı yayınevlerince çevrildi ve Steen'in edebiyatı, dille, kurguyla oluşturduğu evreni daha belirgin, anlaşılır bir hâl almaya başladı.

Kendisinin Türkçeye çevrilen en yeni kitabı ise geçtiğimiz günlerde yayınlandı. Budala Kitap etiketine sahip *Görünmez Kütüphane* adını taşıyan bu kitabın Norveççe çevirmeni ise Haydar Şahin.

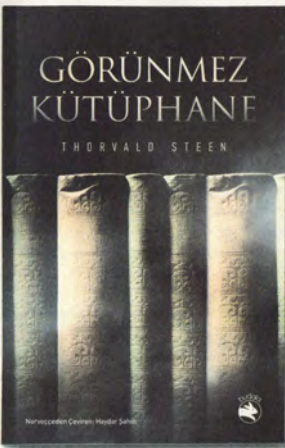
İMKÂNSIZI DÜŞLEMEK

"Bu akşam ölmeyeceğim. Bildiklerimin tümünü yazarsam öldürülmeyeceğime söz verildi. Yazdıklarımın İmparator'a okunmasını istedim. Yazı takımlarıyla bir yağ lambası önümdeki sedir ağacından yapılma masada duruyor. Eniyle boyu iki adımdan biraz geniş bir odadayım. Duvarlar beyaz taştan. Küçük bir delikten Nebukadnezar Sarayı'nın girişini, geniş tören alanını görebiliyorum. Yazmaya yetecek ışık var."

Görünmez Kütüphane, gerek kararlılığıyla gerekse yeteneği ve gücüyle ismini yüzyılların ötesine taşıyan bir komutanın, Büyük İskender'in hayatına odaklanır. Dahası Büyük İskender ile onun ordusunda görevli basit bir aşçı olan Phyllis'in gizemli ve beklenmedik aşkını konu edinir. Tabii bu aşkın etrafını bitmek bilmeyen savaşlar, fethedilen devletler, ölen insanlar, büyük bir hırs ve korkunç entrikalar çevrelemiş durumdadır.

Büyük İskender Aristo'nun kılavuzluğunda yetişip kendini zihnen de geliştirmiş biridir. Genç yaşta iktidara geldiğinde dünyayı ele geçirme arzuna kapılıp neredeyse bütün hükümdarlığını bu arzunun peşinde tüketir. Onu tarihe geçiren şey de zaten budur.

Büyük İskender, efsanevi seferine çıktığında bunun on yıl süreceğini hiç kimse, belki kendisi bile tahmin etmez. On koca yıl boyunca ülkesinden uzakta, çok uzaklarda savaşım imparatorluğunu büyütürken

ne zenginliğin ne de iktidarının keyfini sürmeye vakit bulabilir. Diğer bir deyişle o, aslında kendisiyle savaşıyor. Ancak kendisiyle ve dünyayla savaşıırken, zaman zaman ordusunda yaşanan iç çatışmalarla da yüzleşmek zorunda kalır. Romanın esas meselesi de burada başlar.

ÖLÜM DE YAŞAM DA HER YERDE

"Kollarını sallayıp çiğnenmiş toprağa uzanır uzamaz uykuya daldı. Soluk alıp verişlerini izlemeye çalıştım. Huzurlu ve güvende görünüyordu. Saçımlı okşadım, çok da yakışıklı denemeyecek bu güçlü adamı yaklaşan geceden korumak istiyordum. Yeniden İmparator ve aşçıya dönüşmemizden önce bu anın olabildiğince sürmesini istiyordum."

Büyük İskender, ordusunu kontrol altında tutmak için askerleri arasında sürekli tebdili kıyafetle dolaşırken, bir yemek vakti, bir kısım askerinin homurtularını iştir. Hatta içlerinden biri, *"İmparator İskender Pers orospusuna döndü!"* deyince, ona fırsat vermeden ilk tepkiyi gösteren kişi aşçı Phyllis olur. Ölenlerin, kocasının boşuna mı öldüğünü sorarak, kaderine mi yoksa homurdananlara mı bilinmez, bağırıp çağırır. Bunun üzerine Büyük İskender ortaya çıkıp askerleri öldürür ve o günden sonra yavaş yavaş Phyllis'le yakınlaşmaya başlar.

Aslında Phyllis, aşçı olmadan ve kocası ölmeden evvel bu seferde yer almış genç ve fakir bir kızdır. Yaklaşık yedi yıl boyunca kocasının girdiği her savaşta

onun ölüm haberini çadırda bekler. Ne var ki ölüm onu bambaşka bir yerde bulur.

Ana babasını çoktan yitirmiş, bir başına kalmış olan Phyllis, kocasının ölümünün ardından mecburen orduda kalmaya devam eder. Gidecek başka bir yeri yoktur. Savaş olduğu sürece barınacağı bir yer, yiyeceği bir lokma ekmeği vardır; diğer bir deyişle, onu hayatta tutan şey savaştır. Tıpkı Büyük İskender'de olduğu gibi...

Büyük İskender'le Phyllis arasında başlayan ilişkisini büyük bir aşka bırakırken, bilmedikleri, hiç tahmin etmedikleri bir tehlike de adım adım onlara yaklaşmaya başlar ve nihayetinde Büyük İskender zehirlenir. Roman, Büyük İskender zehirlendikten sonra ölüm döşğinde yataarken açılır. Başaşçı asılmıştır. Onun yardımcısı Phyllis ise ikinci en büyük şüphelidir ve Phyllis oturup her şeyi yazmaya başlar.

FİLM TADINDA BİR ROMAN

"Savaşa yaşamın cephesindeyiz. Burada son günler ve anlar paylaşıyor. Ölüm bir ok saplanmasından, bir kılıç darbesinden daha uzak değil. Birdenbire en acımasızlar bile asker arkadaşlarına karşı sıcak, yumuşak olabiliyor. Daha önce tanrılara hiç dua etmeyenler, ölümler ya da ağır yaralı yoldaşlar için yakarmaya başlıyor; yüzleri bulandırıran, boğazları düğümleyen korkuya ağıt yakıyor. İskender yakında bunu bilmeyen tek kişi olacak: Çünkü ordudakilerin çoğu için en önemlisi ölmek. Seferin başında en önemlisi kazanmaktır."

Steen tarihi olaylardan, karakterlerden yola çıkarak yazdığı romanlarla bilinen bir yazar. Darwin'in, Selahattin Eyyubi'nin, Konstantinopol'ün ardından yine onun kaleminden bir tarihi roman okumak oldukça keyifli.

Steen bu keyfi nasıl oluşturacağını çok iyi biliyor; kalemi oldukça sakın ve gerilim dolu. Kendini olayın heyecanına kaptırıp koşturmadan yazıyor. Böyle olunca okur olarak hissettiğimiz merak da ikiye katlanıyor ve zaten kısa birer roman olarak kitapları hızla akıp geçiyor.

Steen'in en belirgin özelliklerinden biri de sanıyorum görsel düşünme beceresinde. Kısa bölümlerden oluşan romanında film tadında bir anlatıma sahip. Ordunun ilerleyişi, binlerce insanın o kimsesiz, yalnız, bıkkın gücü ve aşkla dolu anlar... Hepsi etkileyici bir atmosfer dahilinde ayrıntılı şekilde oluşturulmuş.

Son kerte; *Görünmez Kütüphane* tarihe meraklı, Büyük İskender'i seven okurlar için akılda tutulması gereken bir kitap. Her şeyin ötesinde, insanın bütün savaşının aslında kendisiyle olduğunu bize bir kere daha hatırlatıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

SESSİZCİ

Otacının verdiği karışım bittikten günler sonra surların dışındaki çayıra gitmişti yine, çiylerin serinliği arasında yürüyüp geyikdili aramaya başlamıştı. Dayanamıyordu artık, kafasının içinde çalan çanları susturamazsa işinden olacaktı. Napien yediği azar son damlaydı, ibadeti ni yerine getiremeyenlerin şikâyetleri de birikince son kez uyarıldı. En sonunda otacıya gitti, şifasının geyikdili olduğunu öğrendi. Surun hemen dibinde bulduklarını çoktan yolmuştu, mavi şişedeki sıvı bittikçe daha uzaklara yürümek zorundaydı artık. Hipodromun duvarlarını görünce durdu, sessizliği dinledi. Kıvamındaydı, sis gibi yayılmıştı o hiçlik duygusu. Kulağındaki cınlama da geçmişti, belki soguktan.

Bitkiyi köylülerden almak istemiyordu, söylenti bir kez şehre yayıldı mı sonu gelirdi, üstelik hazineden kaldığı altınların yokluğu fark edilmeyecek gibi değildi. Otacının insafı yoktu, aksi moruk otları da sessizciye toplatıyordu. Savaş mevsimi geliyordu üstelik, vekilharç sayım yaptırmadan önce aldıklarını yerine koymalıydı. Dixas'ın getireceği ganimet işini görürdü, keşif bölüğündeki oğlunun önceki yıl getirdiği gümüşler üç şişeye yetmişti ancak. Ganimeti altına çevirdikten sonra hazineye koyacaktı, muhafızlara sus paylarını ödedikten sonra tabii.

Sessizciyi sevmeyen yoktu bir zamanlar, huysuzlaşana kadar. Cınlama bir sabah ansızın ortaya çıkmış, gitmek bilmemişti. Elinde olsa söküp alırdı o sesi, aldığı nice can gibi sesle de boğuşmuş, şifacıların her dediğini yapmıştı ama kurtulamamıştı o baş belasından. Tavırları değişti ister istemez, önüne geleni terslemeye, gürültü çıkarırları azarlamaya başlayınca yaşlılığı yüzünden uç diyarlara göndermek isteyenlere karşı çıkan destekçileri azaldı. Saygıyı yitirmede en azından, sarayın koridorlarında düşen bir yaprağın çıkaracağı sesi engellemek ister gibi incelikle çalıştığını görenler bir süre ses çıkarmamaya karar verdiler. Tek tük sevenlerinin arasında muhafızlar, Dixas'ın çocukluk arkadaşları da vardı, sessizciye minnet duyarlardı. Yıllar önce surların dışında oynarlarken ansızın beliren üç beş sarıklıyı kılıçlarını kınlarından çıkarmalarına müsaade etmeden öldürürmüşü sessizci, havada birkaç demir parıltısı, rüzgârın kesilmesiyle çıkan pes ısıklık, o kadar. Yaptığı işle uyumlu bir ustalık. Eskiden orduları yönettiği söylenirdi, ne zaman sessizci olduğunu kendi de hatırlamıyordu belki. Zaman coşkun atlar gibiydi, geride bıraktığı toz duman arasında gerçeklerin efsaneye dönüşmesi pek zaman almıyordu için

sessizcinin kaç yaşında olduğu, nerelerde savaştığı, Batı'nın canavarları ve Doğu'nun ejderhaları karşısında ne zaman zaferler kazandığı, daha da önemlisi kaç sarıklıyı alt ettiği bilinmezdi. Sarayın koridorlarında dolanan bir hayalet, uzun süredir buydu.

Geyikdillerini teker teker koparıp heybesine attı, hipodromun duvarına elini yaslayıp hissetmeye çalıştı. Sirtına atladığı gibi rüzgâr gibi giden atı yıllar önce ölmüştü ama ruhunun hâlâ içeride olduğunu, ay ışığının toprağa tül gibi serildiği gecelerde kostuğunu hayal ederdi. İçini çekti, dönüp süzülür gibi yürüyerek saraya girdi.

İbadet saatinde kralın istediği sessizliği sağlamak için kulaklarını daha iyi açardı, fısıldaşan askerleri duydu ve hemen susturdu. Dixas aralarındaydı, az önce dönmüştü. Baş sarılı, eli boş. Canını zor kurtarmış, sarıklıların kabilelerinin biriyile karşılaştıkları zaman hemen saldırıya geçmişler ama iki yanı keskin koca kılıçların karşısında duramamışlar, dönüp komutanlarına haber getirmişlerdi. Sessizcinin canını savaş ihtimalinden daha çok sıkın şey yeni iksir karşılığında verecek hiçbir şeyinin olmamasıydı, etrafına bakınıp duvarlardaki antika kılıçlardan birini alıp kemerine yerleştirdi. Cınlama o an geri döndü, iki kulakta birden bu kez. Başını sallayıp son bir kez sarıldı oğluna sessizci, hızla saraya girdi. Yaşadıklarının sırasını karıştırmaya başladığını anladı o sırada, oğluna sarıldıktan sonra girip almamış mıydı kılıcı? Akınlı kaybetmemek için işine odaklanmaya karar verdi, ne kadar odaklanabilirse.

Saatler geçti. Duvarlardaki flamaların kırışık köşelerini düzeltti, sağda solda koşturan soyluların çocuklarını sessizlik odalarına aldı. Kütüphaneye gidip okuduğu kitaba devam etmeye çalıştı ama başaramadı, kumar borcu yüzünden cinayet işleyen adamın hikâyesini merak ettikçe başındaki kıyametin şiddetlendiğini dehşetle fark etti. İlimler başlarını kitaplarından kaldırıp sessizcinin garip hareketlerine baktılar, adam kafasını sallayıp duruyordu. "Bu hastalığı biliyorum," dedi biri diğerine, "kara safrası taşmış, beyin kıvrımlarını dolduruyor. Sağaltılamaz. Tanrının inayeti de uzak," dedikten sonra başıyla sessizciyi gösterdi: "Onu en son ne zaman tapınakta gördüğümü hatırlamıyorum."

Kitabı yerine koyarken çıkan boğuk sesi, açtığı tahta kapının gürültüsünü bile duymadı sessizci, odalarından kaçıp oyunlarına devam eden çocukların yanından geçerek odasına girdi. Kulaklarını pamukla tıkamaya çalıştı yok vere, tavanın başlıklarını görünce soğuk soğuk terledi, ar-

Mücahit Aydoğdu

dından dışarı attı kendini. Vekilharç bir adım geri çekilmeseydi çarpışacaklardı, sessizcinin hâlini gören vekilharç korktuysa da ayinden sonra konuşmak istediğini söyledi ve hızlı adımlarla tapınağa doğru yürümeye başladı. Aynı anda çınlama katlanılmaz bir hâl aldı, eliyle kulaklarına bastıran sessizci ağzını açıp kapayarak boş yere susturmaya çalıştı aklının son kırıntılarını.

Katlanamayacaktı, otacıyı bulup yalvarmak için surların dışına koştu, köy evlerinin çatılarını gördüğü sırada bütün dünyanın sesi bilincine doldu ve deliliğin kızıl perdesinin ardından görmeye başladı. Bir an sakinleşti, yeni benliğine alışmaya çalıştı. Dünya değişmişti, ilk kez değişik algılıyordu bazı şeyleri. Elleri damarlı, kalbinin atışlarıyla elinin seğirmesi bir. Önünde step alabildiğine uzanıyor, sanki kırmızı karla kaplanmış. Kan koyunları etrafta doluyor, çobanın yüzünde korku. Adam bir şeyler söylüyor, uzaklarda beliren tozağanı gösteriyor. Ağaçlara sinmiş kuşlar bir anda uçuşuyor etrafta, çınlamayı duydular mı? Çılgınlık bedenini tamamen ele geçirir geçirmez aslında çınlamanın kendi haykırışı olduğunu anlıyor sessizci ve küçükük bir odaya hapsedilmiş, her şeyi pencereden izlermiş gibi duyumsuyor kendini. Her şeyi susturmaktan başka amacı yok, kaygıyla çarpılmış yüze indirdiği yumruğu ve yere devrilen çobanı bırakıp otacının evine koşuyor. Kapiyı yıkarcasına çaldıktan, bir tekmeyle kırıp içeri girdikten sonra adamı dinlemiyor bile, onu da bir darbeye yere savuruyor ve boş yere iksiri arıyor. Horozların sesini duyduğu zaman bahçeye fırlıyor, çınlamayı bastıran her şeyi kovalıyor, köyün muhafızları ortaya çıkana kadar koyunlara kılıcıyla saldırıyor ama neyse ki duvardan aldığı süs kılıcı çoktan körelmiş. Yaşlılığına rağmen hızından ve tekniğinden hiçbir şey yitirmedeği için muhafızları alt ediyor ve odasına çekiliyor yine, penceredeki manzara değişmiş, sarayın koca kapılarından çıkan askerlerin arasında tanıdık bir yüzü görüyor. Kim olduğunu çıkaramıyor, bildiği her şeyi unutmuş ama gördüğü savaşçı için rahatlatıcı için ona doğru koşmaya başlıyor. Uzaklardaki tozun sebebini görüyor sonra, duraklıyor, hızla yaklaşan sarıklı ordusunu gördüğünde yüzü öfkeyle çarpılıyor ve son kez savaşacağını anlayınca dizlerinin üzerine çöküyor, inandığı tanrıyı hoşnut kılmak için kulağını toprakla dolduruyor. Kırmızı perde inceliyor sanki, yine de küçük odası ve penceresi olduğu gibi duruyor.

O andan sonra yaptıklarını ozanlar şirirlerine, efsane söyleyenler anlattıklarına katmaktan bıkmaz hâlâ. Zırh yerine ince zincirlerden örülmüş gömleği darbelerden korumasa da kör kılıcıyla kasırga gibi dağıttığı savaş alanında sarıklılara vurduğu kadar kendi kafasına da vurduğunu korkuyla izleyenler etrafından çekildiler, kılıç şakırtılarının ve haykırışların arasında sessizcinin düşen bir tüyün sessizliğine bürünerek savaşmasını izlediler. Bedenine saplanan okların farkında değildi, yavaşlamak bilmiyordu, en sonunda kafasını aldığı bir darbeyle yere yıkılırken Dixas'ın atından atlayıp yanına koştuğunu gördü. Tanıyordu artık oğlunu, dünyaya eski gözleriyle bakmaya başlamıştı ölürlen. Kaçanlar ve kovalayanlar uzaklaşırken heybesinden zorlukla çıkardığı geyikdili demetini toprağa bıraktı, oğlunun gözyaşlarını parmağıyla sildi ve canların yavaş yavaş sustuğunu fark ederek gözlerini mutlulukla kapadı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

MERHABA

Uyandığımda bir kitabın içine gömülmüş olduğumu fark ettim. Kapağını kaldırmak ve gözlerimi açmak, sayfanın dışındaki dünyaya yeniden doğmak gibi bir şeydi. Üzerimdeki ölü harfleri silkelirken şunu düşündüm: İnsan bir kitaba neden gömülür?

Öldüğü için değildir. Yaşamaya fazlasıyla maruz kaldığı içindir belki. Bir türlü öldüremediği yanını insanlardan kaçırıp sayfaların arasına saklamak için. Yaşayan bir ölü olmasına rağmen bunu kimselere fark ettiremediği için. Dünyaya bir türlü katlanamadığı ama bir kâğıt gibi kendi içine katlanarak hayata da katlanmayı öğrendiği için. Bunun bilincine varıp her saniye tükendiği için. Tükenirken ve mürekkep damla damla akarken, kefeneye değil bembeyaz bir sayfanın dört dörtlük sonsuzluğuna sarılmak istediği için. Oracıkta yer bulmak, kendini var ederek yok olmak, yok ederek var olmak, varla yok arasında mekik dokuyarak yaşamak, hikâyenin sonunda kitabın kapanacağını bilmesine rağmen inadına yaşamak için. İnsan bir kitabı okurken ona pekâlâ gömülebilir. Dışarıdaki dünyayla bağı kopabilir. Göbek bağı kesilir, yeni bir hayat başlayabilir. Bir dünyadan diğerine yüzerek mi yoksa düşerek mi geçtiğinizi anlamadan kıyamet kopabilir. Bu yüzden bazı kitaplar tehlikelidir ve insanlar bu kitapları okumadan önce uyarılmalıdır. Mesela... Dikkat, kaygan sayfa. Bu bölüm aşırı derecede hayal içerir. Elinizde tuttuğunuz kitabın içine girmek tehlikeli ve yasaktır. Acil durumlarda kapağı açınız, x numaralı sayfayı okuyunuz. Okuyunuz ama okumak size ve sevdiklerinize ciddi zararlar verir. Sizi fazlasıyla hassas ve kırılğan yapabilir, algılarınızı açabilir, beyninizi ve kalbinizi gereğinden fazla çalıştırıp yorabilir. Tehlikelere açık hâle gelirsiniz. Ya kaybederek sertleşir ya da daha çok kaybederek incelirsiniz. Kitap okumak sizi inceltir ve bilinir ki inceler kalınların arasında duramaz, sıvrilirsiniz. Sıvrilmek kimi zaman acıtır, ucunuz hayata dokunur, gittikçe kendinize batar, kanar, yalnızlaşırsınız. Yalnız kaldığınız için daha çok kitap okur, daha çok kitap okumak için yalnızlığa ihtiyaç duyarsınız. Bu döngü hiç bitmez, bu yolculuk... Kendinizi başka dünyalarda arar, milyonlarca karakterin yerine koyarsınız. Başkalarını anlırsınız, başkası olmanın hazzına ve azabına vararak, kendinizi ararsınız. Bulduğunuzu sandığınız anda aynada gördüğünüz hep bir başkasıdır. Anlam çoğalır, akıl katmanlaşır, gerçekle hayal birbirine karışır. Kitap okumak aklınızı başınızdan alır, akıl gider, geriye kalp kalır, yalnız kalp duvar olmaz bunu bilirsiniz ve kendinize yeni bir duvar örersiniz. Bir tuğla, bir tuğla daha, her yeni kitapla. Zamanla oturur taşlar, büyür kuleler ve o efsunlu şatodan ölüme bakarsınız. Herkes önüne bakarken siz ölüme, hem de ölümüne. Bir hamle, küçük bir hareket yetecek ama yaşamak, insanın en eski alışkanlığıdır. Onu öyle kolay söküp atamazsınız, bedeniniz bu dünyaya çoktan yapışmıştır. Zaten insanın öleceği günü bile bile yaşamaya çalışması da intiharın zamana yayılmış varyantıdır. Zamana yayararak ölürsünüz çünkü bilirsiniz, kitaplar da diğer kötü alışkanlıklar gibi yavaş yavaş öldürür, buna rağmen içinize çektiğiniz her nefes bir çeşit ölümsüzlük arzusudur. Ölmek ve içinizden yeni bir siz doğurmak için okursunuz. Ne zaman ki gerçekten öldünüz, işte o zaman aydınlanma başlar; ışık, kendine uygun bir çatlak bulup içinize sızar. Madem insan topraktan, madem çömlek gibi karanlık bir boşluktan... O hâlde çatlaklık iyidir, içine güneşi bile sığdırabilir. Ama bu paramparça kırıklık, artık içeriye ışığın girebileceği bir mekânın bile kalmaması demektir. Ben öyleydim. Vardım ama yoktum.

Yokluğumdan yeni bir varlık doğurdum. Adımı ben koydum, bu oyunu ben kurdum, ben bozdum, ben okudum, ben yazdım. Kitaplarımla ördüğüm mezarımdan çıkıp aranızı karıştım. Kim bilir belki bir gün, siz bu dergiyi okurken mesela, karşınıza da çıkarım. Sahi siz, o en sevdiğiniz romanın karakteriyle tanışmak istemez miydiniz?

Merhaba.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BİRİYLE TANIŞTIM, KENDİSİNDEN BAHSETMEMİ İSTEMİYOR. GÜZEL GÜLÜYOR.

Sesli Düşünüyorum #2

1. Birkaç haftadır şu *stand-up*'çuları izliyorum. Dave Chapelle'in o çok tartışılan *The Closer*'ından Kadıköy'deki karanlık barlarda sahne alan, aynı mekânları, yeme içme kültürünü paylaştığımız insanlarına şovlarına... Aklım-dan tek bir şey geçiyor tüm bunları izlerken: Bu ne cüret? Yani kadın, adam, kalkıyor, sahneye çıkıyor ve iddiası şu: Sizi güldüreceğim. Boğazından aşağıya devasa bıçağı sokan bir sirk cambazını izlemek çok daha az riskli. Hayran olmamak elde değil. Yine de, seyircilerin de bunun, bu cüretin farkında olduklarını düşününce, ekran karşısında izleyip tepki vermediğimiz birçok espriye o an orada bulunan seyircilerin neden bu denli güldüğünü kavrayabiliyoruz. Bu cüreti göze alan herhangi biri küçük düşmemeli.

2. Tam bunları düşünürken Adam Phillips'ten şöyle bir pasaja denk geliyorum: "Komedyen enteresan bir figür; komik olamama ihtimaliyle flört halinde. Başarısız bir şakadan daha utanç verici bir şey olamaz. Komedyenlere hayranlık duyuyoruz çünkü büyük bir risk alıyorlar; kendi utançlarıyla, küçük düşmeleriyle flört ediyorlar."

3. Güleceğin yeri iyi bilmelisin, tam da senden beklenen yerde, beklenen zamanda gülmelisin ki normun dışın-da bulma kendini. Aslında, öyle bir anda gülmelisin ki, duyduğun tek sesin "bizim sesimiz" olduğundan emin olalım. *Bluetooth* kulaklıklar bu yüzden var; yolda yürürken güldüğünde artık kimse seni deli sanmıyor. "Deli" olmak (*sane* olmama durumu, nasıl adlandırılıyorsa) sizi güldürür mü? Hayır. Ama hayali arkadaşınız komik biriyse işler değişir tabii.

4. Hangisi daha ikonik bir gülüşe sahip: *The Shining*'te, tam da kapıyı parçalarkenki o gülüşüyle Jack Torrance mi yoksa... Joker mi? (Joker'in yaraları klasman dışı tutulacaktır.)

5. Şizofreni hastalığı üzerine yazılan makalelerde bir yüz kası ön plana çıkıyor: Zygomatic major kası. Bu kas gülmemizi sağlıyor.

6. Tüm tiyatrocular ayakta alkışlanır. (Demistik.)

7. Aslında bir tür kas bozukluğu olan gülerken gamze belirmesi, yani, bildiğimiz gamze işte, estetik olarak o kadar rağbet görüyor ki bazı yerlerde, insanlar bunun için plastik cerrahlara gidiyor. *Dimpleplasty*. (30 bin TL'ymiş, sorduk.)

8. "Biriyle tanıştım, kendisinden bahsetmemi istemiyor ve kalabalıklarda adını anmamı. Güzel gülüyor."

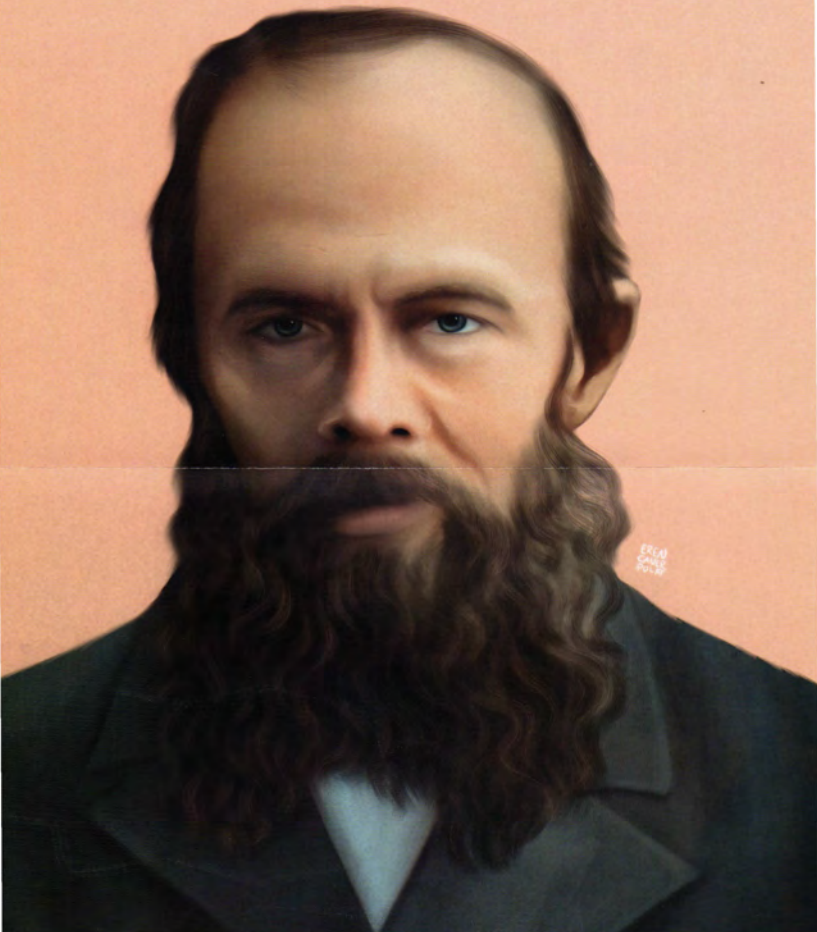
9. Dünyadaki en meşhur gülümsemelerden birinin sahibi Cheshire Cat'in bir *bluetooth* kulaklığı yoktu ve şunları söylüyordu: "We're all mad here. I'm mad. You're mad."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

sosyal medya

çöplüğü

HAYATI KÜÇÜMSEMEYİN!
ÖNÜNÜZDE DAHA UPUZUN BİR HAYAT VAR.

FYODOR MİHAİLOVİÇ DOSTOYEVSKI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

NE OLACAKSA BİR AN ÖNCE OLSUN LÜTFEN.

FYODOR MİHAYLOVİÇ DOSTOJEVSKİ

EREN
CANER
POLAT

JOSÉ MAURO DE VASCONCELOS

Sevgiyle güldü ve devam etti:

“Gerçek ağaç değildi bunlar, asmaydı. Sen sormadan anlatayım bari: Asmalar, üzüm ağaçlarıdır. Sarmaşık gibi uzanan bir çeşit büyük bağdır bunlar. Bağbozumu zamanı çok güzel olurlar (nasıl olduğunu bana anlattı) ve üzümü ezerek yapılan şarap (yeniden anlattı)”
Konuştukça, bana pek çok şeyi en iyi biçimde anlatmayı başarıyordu. Edmundo dayı kadar iyiydi.

“Daha çok anlat,” dedim.

“Hoşuna gidiyor mu?”

“Çok. Elimden gelse, seninle sekiz yüz elli iki bin kilometre hiç durmadan konuşurdum.”

“Bu kadar yola nasıl benzin yetiştiririz?”

“Gider gibi yaparız.”